

ALAIKÄISEN KOHTAAMA SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ INTERNETISSÄ

– tuen merkitys selviytymisessä

Anna-Mari Saarinen

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö,

Pori

Sosiaalityön pro gradu-tutkielma

Lokakuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO
Porin yksikkö
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

SAARINEN, ANNA-MARI:
ALAIKÄISEN KOHTAAMA SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ INTERNETISSÄ
– tuen merkitys selviytymisessä

Pro gradu-tutkielma, 57 sivua + 3 liitesivua
Sosiaalityö
Ohjaaja: Suvi Krok, Tuija Eronen
Lokakuu 2014

Internet on oiva apuväline tiedonhaussa ja yhteydenpidossa, mutta siihen liittyy myös riskejä. Seksuaalisuus kiinnostaa lapsia ja internetissä voi keskustella kaikesta nimettömänä. Tämä antaa hyvät mahdollisuudet seksuaaliselle hyväksikäyttäjälle luoda kontakteja. Näin lapsi saattaa altistua helposti seksuaaliselle hyväksikäytölle. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää, millainen on tuen merkitys seksuaalisen hyväksikäytön internetissä kohdanneen alaikäisen selviytymisessä.

Tutkimusaineistoa keräsin lähettämällä kirjoituspyynnön sähköpostin kautta tahoille, joiden kautta uskoin tavoittavani nuoria, jotka ovat joutuneet internetissä seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Sain kolme kirjettä, joten täydensin aineistoa vielä kahdella selviytymiskertomuksia sisältävällä teoksella ja muutamalla ammattilaisen sähköpostivastauksella. Tutkimukseni oli laadullinen ja lähestymistapa narratiivinen. Analyysimenetelmänä oli aineistolähtöinen sisällönanalyysi.

Tutkimustuloksena on, että tuen hakeminen on vaikeaa. Ei tiedetä, mistä hakea apua tai ei kyetä hakemaan sitä. Häpeä ja syyllisyys estävät seksuaalisen hyväksikäytön uhrin tuen hakemisen. Puhuminen tapahtuneesta koetaan tärkeänä, mutta aina ei kyetä kertomaan edes ystävälle. Ammattiauttajan luona voidaan käydä puhumassa muista asioista, mutta hyväksikäyttöä ei oteta puheeksi. Uhria voivat vaivata myös monet somaattiset vaivat ja niihin ei aina löydetä syytä. Lääkkeitä määrätään, mutta perimmäinen syy jää kuitenkin hoitamatta. Myös kuunteleminen koetaan tärkeänä. Useimmiten riittää, kun joku on läsnä ja kuuntelee.

Voidaan todeta, että lapset, vanhemmat ja ammattilaiset tarvitsevat enemmän tietoa tukitoimista sekä internetiin liittyvistä asioista; sen hyvistä puolista, mutta myös huonoista. Ammattilaisten on saatava lisää koulutusta, jotta seksuaalisen hyväksikäytön kokenut ei jää yksin tunteidensa kanssa. Tuen merkitystä uhrille ja hänen selviytymiselleen on hyvä tutkia lisää. Selviytymiskeinoja on useita, silti selviytyminen seksuaalisesta hyväksikäytöstä voi kestää läpi koko elämän.

Asiasanat: alaikäinen, seksuaalinen hyväksikäyttö, internet, lainsäädäntö, traumaattinen kriisi, selviytymiskeinot, selviytyminen

UNIVERSITY OF TAMPERE
Department of Pori
School of Social Sciences and Humanities

SAARINEN, ANNA-MARI:
THE SEXUAL ABUSE OF MINOR IN THE INTERNET
- The support role in coping

Master's thesis, 57 pages + 3 appendix pages
Social Work
Supervisor: Suvi Krok, Tuija Eronen
October 2014

Internet is a great tool when you need information or you are contact with someone but there are many risks in the Internet. Children are interested in sexuality and they want discuss with someone anonymously in the Internet. This is the easy way of sexual abuser to contact with children. So a child can be subjected to sexual abuse. The meaning of this study is find out what is the meaning of supply in coping if a minor has met sexual abuse in the Internet.

The research data I collected sending the request via e-mail addressed to some certain target in which I believed to catch up youngsters who has subjected to sexual abuse as minor. They answered my request anonymously via electronic form. I got three letters and I completed it with two books which contained the stories of coping and few e-mail answers of professionals. My study was qualitative and with narrative approach. My main method was inductive content analysis.

The result of this study is that it is difficult to find help. Victims of sexual abuse don't know from where they get help or they cannot be able to find it. Shame and guilt are things that prevent to get help. It is very important to speak what has happened but they usually cannot tell anything even to their friends. They visit to the doctors but they speak about anything else but not about what is the main reason to their many somatic pains. They get medicines and that is all. Also the hearing what the victim wants to tell you is important.

We can find out that the children, parents and professionals need more information of the ways of support and of things what are involved in Internet; what is good and what is bad. We must get more education that the victim doesn't be alone with his or her feelings. It is good to investigate the support role in coping more. The ways of coping there are many but the coping with sexual abuse can take the whole life.

Keywords: minor, sexual abuse, internet, legislation, traumatic crisis, ways of coping, coping

”Vain minä itse voin päättää, olenko elossa vai kuollut”

Poninhäntätyttö (Kuusikallio & Kuusikallio 2012, 14)

**Minä selviydyn,
toistan itselleni.**

**Onko se uskoa siihen,
että huominen tulee**

**vai uskoa siihen,
että olen olemassa?**

**Minä selviydyn -
sitä minä odotan.**

Anna-Mari Saarinen

Haluan kiittää kaikkia, jotka ovat minua matkan varrella tukeneet ja kannustaneet.

Tutkimuksessa käytetyt lyhenteet:

Saamani kirjeet = k1, k2 ja k3

sähköposti = sp

Sähköpostivastauksissa en ole eritellyt ammatteja.

Kaksi julkaistua teosta:

teos 1: Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö Selviytymiskertomuksia

teos 2: Hyväksikäytetyt Selviytyjät kertovat

teos1 ja perässä sivunumero (esimerkki: teos1s100)

teos 2 ja perässä sivunumero

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ	3
2.1 Internet seksuaalisen hyväksikäytön ympäristönä	4
2.2 Lainsäädäntö.....	5
3 TRAUMAATTINEN KRIISI JA SEN ERI VAIHEET	9
4 ERILAISET TUNNEREAKTIOT	12
5 SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN SEURAUKSET	13
6 TRAUMASTA SELVIYTYMINEN JA SELVIYTYMISKEINOT	16
7 TUEN MERKITYS	19
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
8.1 Narratiivinen lähestymistapa ja sisällönanalyysi	25
8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	27
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
9.1 Uhrin tuntemukset seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen	30
9.2 Nuoren hakema tuki	32
9.3 Tuen merkitys nuorelle.....	36
9.4 Nuoren selviytyminen	39
10 YHTEENVETO	44
11 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	46
12 POHDINTA	48
LÄHTEET	52
LIITTEET	58
Liite 1 Auttavia tahoja.....	58
Liite 2 Kirjoituspyyntö	59
Liite 3 Tutkimuslupa	60

1 JOHDANTO

Teknologia on osa elämäämme. Tietokoneita on kaikkialla ja internetin käyttö kuuluu arkeen monella lapsella, nuorella ja aikuisella. Sitä käytetään muun muassa tiedonhakuun ja se mahdollistaa yhteydenpidon sosiaalisessa kanssakäymisessä. Marjo Laukkasen (2007, 11) tutkimuksen mukaan internetiä voidaan tarkastella sosiaalisena ympäristönä, jossa esimerkiksi keskustelupalstat voidaan nähdä sosiaalisina vuorovaikutustiloina. Internetistä löytää helposti vastauksia kaikkeen, mikä kiinnostaa, mutta siinä on myös omat riskinsä. Seksuaalisuus kiinnostaa lapsia ja tietoa haetaan keskustelupalstoilta sekä muilta internet-sivustoilta. Tämä antaa seksuaaliselle hyväksikäyttäjälle hyvät mahdollisuudet luoda kontakteja lapsiin ja nuoriin (Lampainen 2011, 11). Seksuaalisella hyväksikäyttäjällä on mahdollisuus pysyä anonyyminä ja se estää pitkälti kiinnijäämisen.

Kaikki eivät näe verkkohoukuttelua eli groomingia seksuaalisena hyväksikäyttönä (Lampainen 2011, 10). Lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin kirjattiin lakiin kesäkuussa 2011 rangaistavaksi teoksi. Usein ajatellaan, että riskiryhmässä olevat lapset ovat syrjäytyneitä tai heitä on kohdeltu muuten kaltoin. Erityisesti groomingin osalta tämä ei pidä paikkaansa, sillä seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi voi joutua myös lapsi, jolla ei ole altistavia riskitekijöitä omassa elämässään. Lapsi haluaa jännitystä, on utelias ja mielissään siitä, kun joku tuntematon osoittaa kiinnostusta häneen. Keskustelu uuden ihmisen kanssa voi helposti johtaa hyväksikäyttäjän luokse ja siitä seksuaaliseen hyväksikäyttöön. (Saukko 2011, 89.)

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on arka aihe, mutta halusin tutkia kyseistä aihetta, sillä juuri internetissä toteutuvaa houkuttelua ja hyväksikäyttöä on tutkittu erittäin vähän. Siitä kuitenkin puhutaan nykyään paljon muun muassa mediassa ja lehdet kirjoittavat hyväksikäyttäjistä ja nuorista uhreista. Katri Lampaisen (2011) mukaan uhrin harvoin kertovat tapahtuneesta, joten asia voi jäädä huomaamatta, vaikka epäilyksiä heräisikin. Tutkimukset alkavat tavallisesti vanhempien omista epäilyistä tai poliisin oman tutkinnan kautta. Lapset saattavat myös kertoa jollekin aikuiselle. Lapsi voi kokea häpeää, syyllisyyttä, pelkoa, lojaalisuutta hyväksikäyttäjää kohtaan tai hän haluaa vain suojella vanhempiaan. On todella tärkeää, että lasta kuullaan ja uskotaan, jos hän kertoo kokemastaan jollekin aikuiselle. (Emt., 99–100.)

Kohdistan tutkimukseni lapsiin ja nuoriin, jotka ovat joutuneet alle 18-vuotiaana seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi internetissä ja siihen, ovatko he hakeneet tai saaneet tukea ja miten tuki on

auttanut heitä selviytymisessä. Jotkut eivät ehkä ole saaneet tukea, mutta ovatko he silti kokeneet selviytyvänsä. Vastaaajana voi olla myös aikuinen, sillä tuen merkitys on voinut avautua myöhemmin. Tarkoitukseni on saada vastaus tutkimusongelmaan: ” Millainen on tuen merkitys seksuaalisen hyväksikäytön internetissä kohdanneen nuoren selviytymisessä?”

Lähestymistapani on narratiivinen ja analyysimenetelmänä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistoa hankin perustamalla kirjoituspyyntölomakkeen eli e-verkkolomakkeen. Lisäksi kirjoittajilla on mahdollisuus lähettää kertomuksensa sähköpostiosoitteeseeni. Tämä tuo tutkimukseeni omat eettiset vaatimuksensa. Tutkimusaineistona on myös kaksi julkaistua teosta, jotka liittyvät selviytymiskertomuksiin eli Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö – selviytymiskertomuksia sekä Hyväksikäytetyt Selviytyjät. Niissä kuvataan hyvin tuen hakemisen ja selviytymisen merkitystä seksuaalisessa hyväksikäytössä. Lisäksi käytän tutkimusaineistona vastauksia viideltä poliisilaitoksen sosiaalipäivystäjältä (Pori ja Turku), nettipoliisilta, psykiatriselta sairaanhoitajalta ja sosiaalityöntekijältä. Kysyn parilla avoimella kysymyksellä heidän kokemustaan groomingista; ovatko he törmänneet omassa työssään siihen ja mitä he tietävät kyseisestä ilmiöstä. Vastaukset liittyvät uhrin kokemaan syyllisyyteen, kertomiseen ja avun hakemiseen. Tutkimustuloksissa en erittele työntekijöiden ammattia.

Tutkimuksessani käsittelen seksuaalista hyväksikäyttöä internetissä ja siihen liittyvää lainsäädäntöä. Luvuissa 5-7 on tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Kirjallisuuden kautta olen tuonut esille traumaattisen kriisin eri vaiheita ja uhrin kokemia tunnetiloja, sillä ne osoittavat hyvin, miten tärkeää seksuaalisesti hyväksikäytetylle annettava tuki on. Lisäksi olen käsitellyt hyväksikäytön seurauksia, selviytymistä, selviytymiskeinoja ja tuen merkitystä. Luvussa 8 on tekstiä tutkimuksen etenemisestä ja käyttämästäni tutkimusmenetelmästä sekä tutkimukseni eettisyydestä ja luotettavuudesta. Luku 9 käsittelee tutkimustuloksia sisältäen kuvia sisällönanalyysistä, joissa näkyvät tutkimukseni eteneminen teemojen kautta tutkittavaan kysymykseen. Yhteenvedo tuloksista ja joitakin aikaisempia tutkimuksia on luvuissa 10–11.

Lopussa olen pohtinut vanhempien roolia lasten internetin käytössä, ammattilaisten taitoa kohdata seksuaalisesti hyväksikäytetty nuori sekä omaa työskentelyäni sosiaalityön ammatissa. Pohdinnassa on myös lueteltu eri tahoja, joihin uhri voi ottaa yhteyttä. Auttavia tahoja on myös liitteessä 1. Traumaattisesta kokemuksesta selviytyminen voi kestää jopa vuosikymmeniä. Selviytymiskeinot ja selviytyminen ovat kuitenkin yksilöllisiä.

2 LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ

Oma identiteetti on tärkeä asia nuorelle, mutta se voi muokkautua toisenlaiseksi ulkoisista vaikutteista. Sosiaalinen media on yksi tällainen vaikuttaja ja esimerkiksi siihen kuuluva Facebook, jossa nuoret viettävät aikaansa. Asioita ja tapahtumia jaetaan muiden kanssa ja niihin halutaan heti vastauksia ja kommentteja. Sieltä saa myös neuvoja ulkonäköön liittyen ja se tuo paineita sekä pojille että tytöille. Seksuaalisuutta korostetaan mediassa ja muun muassa keskustelupalstoilla voidaan nuoren ajatusmaailmaan vaikuttaa hyvinkin voimakkaasti. (Laukkanen 2007, 217; Ronkainen & Näre 2008, 10–11; Vilka 2011, 112–115.) Lisäksi mainokset ja muoti muokkaavat nuorten näkemyksiä seksuaalisuudesta ja vapaudesta, mutta niistä voi saada aivan vääränlaisen kuvan seksistä.

Nuori on altis kaikelle kokeilulle ja kyselylle ja hän alkaa jo varhain kiinnostua kaikesta seksiin liittyvästä. Mikäli hän ei saa tietoa vanhemmiltaan tai vanhemmilta ei voi kysyä tai hän ei ole vielä valmis keskustelemaan aiheesta kasvotusten, niin internetissä tämä onnistuu. Internet luo mahdollisuuden etsiä seuraa, luoda virtuaalinen suhde ja keskustella muun muassa kaikesta seksiin liittyvästä. (Lampainen 2011, 41; Vilka 2011, 118, 122.) Näin nuori saattaa altistua helposti seksuaaliselle hyväksikäytölle.

Seksuaalisen hyväksikäytön tutkimuksissa puhutaan usein myös pedofiileistä. Pedofiili ei ole aivan sama kuin lasten seksuaalinen hyväksikäyttäjä, vaikka niitä usein rinnasteisesti käytetään. Pedofiilin seksuaalinen mieltymys kohdistuu ensisijaisesti esimurrosikäisiin lapsiin ja hänellä on fantasioita lapsiseksistä. Jotkut pedofiilit toteuttavat fantasiansa esimerkiksi aikuisen, lapselta näyttävän ja pukeutuvan, kanssa. He eivät välttämättä koske lapsiin lainkaan ja hyväksikäyttöön internetin välityksellä pyrkivä tavoittelee usein juuri murrosikäisiä. (Molander 2000, 40; Lampainen 2011, 13.)

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tarkoittaa lähes samaa kuin seksuaalinen riisto, jolla tarkoitetaan toimintaa, joka loukkaa lapsen seksuaalista koskemattomuutta. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei tarkoita ainoastaan sukupuoliyhteyttä vaan siihen luetaan esimerkiksi seksuaalissävyytteinen vihjailu, koskettelu, pornografian esittäminen tai tekstiviestien, jotka ovat seksuaalissävyytteisiä, lähettäminen. Seksuaalinen kanssakäyminen ja teko ovat omiaan aiheuttamaan haittaa lapsen kehitykselle. (Laiho 2006, 7-8; Saukko 2011, 88.)

2.1 Internet seksuaalisen hyväksikäytön ympäristönä

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä on myös grooming eli lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin internetin kautta. Tekijän ei tarvitse käyttää väkivaltaa tai fyysistä voimankäyttöä saadakseen uhrin kiinnostumaan itsestään. Tekijä voi osoittaa rakkautta ja kiintymystä, myös lahjominen on yleistä (Rantanen 2011, 65). Hyväksikäyttäjät on usein taitava manipuloija ja keskustelija, jolla hän saa lapsen tai nuoren jatkamaan yhteydenpitoa. Kasvokkain tapahtuva yhteydenotto on muuttunut internetin kautta tapahtuvaan yhteydenottoon. Tavoite on kuitenkin sama eli saavuttaa nuoren luottamus ja siten mahdollistaa seksuaalinen kanssakäyminen. Hyväksikäyttäjät voi luvata palveluita nuorelle, esimerkiksi elokuvissa käyntiä tai kauniita vaatteita, mutta samalla hän odottaa nuorelta vastapalveluna muun muassa koskettelua, suuseksiä tai jopa yhdyntää. (Molander 2000, 103; Vilka 2011, 111, 118–119.) Hyväksikäyttäjät ei välttämättä tapaa nuorta koskaan, mutta altistaa tämän seksuaalisiin tekoihin esimerkiksi web-kameran avulla. Internetin kasvottomuus mahdollistaa hyväksikäyttäjän anonyymiteetin.

Vuorovaikutus hyväksikäyttäjän ja mahdollisen uhrin välillä alkaa yleensä siitä, että tekijä kehuu lapsen kuvaa sosiaalisen verkkoyhteisön kautta ja sitä kautta pyrkii johdattelemaan lasta yksityiseen keskusteluun pikaviestinten kautta. Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja kaipaavat hyväksyntää, ymmärrystä, huomionosoituksia, mutta myös seikkailua ja jännitystä. Sitä on tarjolla vieraalta taholta ja se kiinnostaa. (Lampainen 2011, 50, 54.) Vähitellen lapsi alkaa luottamaan tuntemattomaan henkilöön ja uskoo suhteen olevan merkityksellinen. Lasten ja nuorten käyttämät palvelusivut antavat hyvät mahdollisuudet kontaktien luomiseen. (Molander 2000, 141; Lampainen 2011, 10–11; Saukko 2011, 89; Vilka 2011, 118–119.) Internetin avulla muun muassa kuvien lähettäminen ja web-kameroiden käyttö on helppoa. Vastuu on silti aina aikuisella, vaikka lapsi olisi omalla toiminnallaan osoittanut kiinnostusta esimerkiksi seksiin. Lasta ei voi syyllistää, sillä hän ei ymmärrä teon oikeellisuutta.

Uhri harvoin kertoo kenellekään joutuessaan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Lampaisen (2011, 99–100) mukaan rikollinen teko tulee yleisimmin julki, kun vanhemmat omien epäilyjensä vuoksi ottavat yhteyttä poliisiin tai poliisin oman tutkinnan kautta. Nuori voi myös kertoa vanhemmilleen tai jollekin aikuiselle suoraan tai vihjailemalla ja sitä kautta päästään selville mahdollisesta hyväksikäytöstä (Laiho 2006, 17; Hirvelä 2007, 36). Hyväksikäyttöepäily voi tulla ilmi myös terveydenhuollon havaintojen ja tutkimusten kautta, nuori tulee raskaaksi tai itse kertoo tapahtuneesta. Aikuisten ja ammattilaisten on otettava aina vastuu ja vietävä asiaa eteenpäin.

Kertominen on uhrille rohkea teko ja sen sivuuttaminen on piittaamattomuutta, sanoo lastenpsykiatri Raisa Cacciatore. Tämä voi johtaa siihen, että nuori lakkaa uskomasta kehenkään ja kertominen tapahtuneesta tuntuu aina vaan vaikeammalta. (Laiho 2006, 17; Brusila, Hyvärinen, Kallio, Porras & Sandberg 2009, 6-7.) Myös nuoren epätavallisesta käyttäytymisestä, itsensä vahingoittamisesta tai kaveripiirin muuttumisesta on syytä olla huolissaan.

Poliisiviranomaisten mukaan 13–15 -vuotiaat lapset päätyvät yleisimmin seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi internetissä. Uhreina on ollut myös 11–12-vuotiaita, mutta harvemmin, sillä ikä myös rajoittaa internetin käyttöä. Moniin suomenkielisiin yhteisöpalveluihin on alle 12-vuotiaan kirjautuminen kielletty. Murrosiän kynnyksellä olevat 13–15-vuotiaat ovat uteliaita, aktiivisia netin käyttäjiä ja kapinoivat omia vanhempiaan kohtaan, joten he ovat oiva kohderyhmä hyväksikäyttäjille. (Lampainen 2011, 70–71; Hinkkanen 2009, 26.) Hyväksikäyttäjän sivuille voi päätyä aivan eri tarkoituksessa myös kuvia, joita vanhemmat lähettävät perheestään muille internetin välityksellä. Tätä ei monikaan tule ajatelleeksi.

2.2 Lainsäädäntö

Euroopan neuvoston yleissopimus koskien lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan tuli voimaan lokakuussa 2011. Artiklassa 23 säädetään lasten houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin. Kukin sopijapuoli ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntö- tai muihin toimenpiteisiin, jotta aikuisen tahallisesti tekemä ehdotus tieto- ja viestintäteknologian välityksellä tavata lapsi tulee rangaistavaksi. (SopS 88/2011.) Suomessa tätä houkuttelurikosta ei ole rajattu koskemaan vain viestintäteknologian avulla tapahtuvaan tekoon vaan tavoitteena on, että houkuttelu olisi kriminalisoitavaa muuallakin kuin internetissä (Vilka 2011, 180).

Rikoslain 20. lukuun kirjattiin uusi rangaistussäännös kesällä 2011. Pykälä 8 b koskee groomingia eli verkkohoukuttelua. (Rikoslaki 2011/540). Grooming eli verkkohoukuttelu tarkoittaa lapsen houkuttelemista seksuaaliseen kanssakäymiseen internet-verkon kautta. Houkuttelemisessa ei välttämättä tarvita pakottamista tai fyysistä väkivaltaa. Hyväksikäyttäjä luo vähitellen sellaiset olosuhteet lapseen ja hänen lähiympäristöönsä, jotta seksuaalinen hyväksikäyttö onnistuu. Hyväksikäyttö voi tapahtua joko internetissä tai reaali maailmassa. Tekijä ei välttämättä pyri fyysiseen tapaamiseen lapsen kanssa. (Molander 2000, 141; Lampainen 2011, 10–11; Vilka 2011,

118–119; Ojala 2012, 97.) Rikollista on kuitenkin sekä fyysiseen tapaamiseen houkuttelu että houkuttelu hyväksikäyttötarkoituksessa esimerkiksi web-kameran avulla (Saukko 2011, 89; Ojala 2012, 98–99).

Verkkohoukuttelussa eli groomingissa on kyse rangaistavan rikoksen valmistelusta. Mikäli teko etenee valmistelua konkreettisemmaksi, on kyseessä vähintään lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys. Lain tarkoituksena oli muun muassa parantaa poliisin työskentelyä puuttumisessa seksuaalirikoksiin, jotka liittyvät internetiin. Lakimuutos on ollut kuitenkin ongelmallinen, sillä rajan vetäminen lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja grooming-rikoksen välillä on vaikeaa. Joitakin tapauksia on kirjattu lievempinä grooming-rikoksina, vaikka tunnusmerkit ovat täyttyneet vakavammassa hyväksikäytössä. (Edilex 2013/35.)

Rikoslain 20 luvun 6. § toteaa seuraavaa ”Joka koskettelemalla tai muulla tavoin tekee kuuttatoista vuotta nuoremmalle lapselle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, on tuomittava *lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.” Saman pykälän mukaan yritys on rangaistava teko. (Rikoslaki 2011/540.)

Pykälässä 6 ei puhuta suoraan suojaikärajasta vaan se on yleisesti käytetty termi. Suojaikärajalla tarkoitetaan kuitenkin sitä, että kukaan ei saa ryhtyä seksuaaliseen suhteeseen tai tekoon alle 16-vuotiaan lapsen kanssa (Ojala 2012, 7). Tähän ei lueta kuitenkaan iältään tai henkisesti ja fyysiseltä kehitykseltään lähellä toisiaan olevien nuorten molemminpuolisella suostumuksella tapahtuvia seksisuhteita. (Tähän on tullut muutos uutena rajoitussäännöksenä 20 luku 7a §, jossa tarkastellaan molempia rajoitusedellytyksiä yhdessä sekä ikää että kypsyttä, ei vaihtoehtoisina. Lisäksi siinä todetaan, että teko ei saa loukata kohteen seksuaalista itsemääräämisoikeutta (Ojala 2012, 16–17).) Toinen ikäraja on 18 vuotta, joka suojaa nuorta perheen sisäisissä suhteissa ja niin sanotussa luottamussuhteessa, kuten suhteessa esimerkiksi opettajaan tai valmentajaan lapsen seksuaalisessa hyväksikäyttötapauksessa. (Hirvelä 2007, 25; Vilkkä 2011, 22.)

Syyteoikeus vanhentuu lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä ja törkeässä lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä aikaisintaan silloin, kun asianomistaja täyttää kaksikymmentäkahdeksan vuotta. Tämä koskee myös kahdeksatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunutta ”raiskausta, törkeää raiskausta, pakottamista sukupuoliyhteyteen, pakottamista seksuaaliseen tekoon, seksuaalista hyväksikäyttöä, paritusta, törkeää paritusta, ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa”.

Mikäli kysymyksessä on 20 luvun 8 b §:n 2 momentissa tarkoitettu lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin, syyteoikeus vanhentuu, kun rikoksen kohteena ollut täyttää kaksikymmentäkolme vuotta. (Rikoslaki 2011/540; Ojala 2012, 57.)

Lapsen oikeudet määritellään Lastensuojelulain 1 luvussa. Lapsella on oikeus ”turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun” ja kyseisen lain tarkoitus on turvata kyseiset kohdat. Samassa luvussa todetaan myös, että ensisijaisesti lapsen hyvinvoinnista vastaavat vanhemmat ja muut huoltajat. (Lastensuojelulaki 2007/417.) Lastensuojelulaki ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus määrittelevät lapsen alle 18-vuotiaaksi (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989; Lastensuojelulaki 2007/417).

Lastensuojelulain 25 § velvoittaa lasten ja heidän perheidensä kanssa työskenteleviä tekemään lastensuojeluilmoituksen silloin, kun he havaitsevat tai saavat työssään tietää sellaisia asioita, joiden vuoksi lapsen tilanne ja erityisesti lapsen lastensuojelun tarve on selvitettävä. Esimerkiksi lapsen kehitys voi olla vaarassa, mikäli hoito ja huolenpito on laiminlyöty tai lapsi voi olla itsetuhoisin. Velvoite koskee laajaa joukkoa eri viranomaistahoja, mutta lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa salassapitosäännösten estämättä. Vuoden 2012 alusta lastensuojelulakiin tuli muutos ilmoitusvelvollisuudesta siten, että lapseen kohdistuneen seksuaalirikoksen epäilystä ilmoitetaan suoraan poliisille ja lisäksi on tehtävä lastensuojeluilmoitus. (Lastensuojelulaki 2007/417.)

Lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus sivuuttaa muut lait salassapidon osalta lukuun ottamatta rippisalaisuutta (Kirkkolaki 1993/1054; Lastensuojelulaki 2007/417). Helmikuussa 2011 piispainkokouksessa annettiin uusi menettelytapaohje. Siinä on säilytetty ripin ehdoton luottamuksellisuus, mutta samalla on huomioitu lastensuojelulliset toimet. Papin on kehotettava tekijää itse toimimaan ja hakemaan apua, mikäli ripissä tulee ilmi lapsen hyväksikäyttöä. Asiat arvioidaan aina lapsen edun ja suojelun näkökulmasta. Ilmoitusvelvollisuuden voidaan katsoa kuuluvan tapauksiin, joissa estetään rikollisen toiminnan jatkuminen, muun muassa lapsiin kohdistuvat hyväksikäyttötapaukset. (Piispainkokous 2011.) Julkisuudessa on ollut kahta eri näkemystä rippisalaisuudesta. Toisessa vaaditaan, että papit paljastaisivat tekijän, jotta he eivät suojelisi hyväksikäyttäjää, kun tämä käy välillä keventämässä raskasta mieltään. Toisessa näkemyksessä on ajateltu, että on hyvä, kun yhteiskunnassa on olemassa taho, jolle voi puhua salaisuuksia ja jolla on vahva vaitiolovelvollisuus. (Kähkönen & Pulkkinen 2012, 253.)

Poliisilakiin ja pakkokeinolakiin astuivat 1.1.2014 alkaen voimaan uudet säännökset koskien televalvonnan käyttöedellytyksiä. Televalvontaan on oikeus käräjäoikeuden luvalla ja ilman teleosoitteen tai – päätelaitteen haltijan suostumusta, kun on syytä epäillä ”telesoitetta tai telepätelaitetta käyttäen tehdystä tietojärjestelmän luvattomasta käytöstä, vahingonteosta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta tai tietomurrosta *tai kun henkilöä on syytä epäillä lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin*” eli niin sanottu grooming. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisessä voidaan käyttää niin sanottua telekuuntelua. Aikaisemmin sen käyttö on rajattu törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskeviin rikosepäilyihin. (Poliisilaki 2011/872; Pakkokeinolaki 2011/806.)

3 TRAUMAATTINEN KRIISI JA SEN ERI VAIHEET

Tässä tutkimuksessa käsitän seksuaalisen hyväksikäytön juuri internetissä tapahtuvana tai sitä kautta toteutuvana seksuaalisena hyväksikäyttönä. Seksuaalinen hyväksikäyttö ja raiskaus voidaan rinnastaa toisiinsa, mutta lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei edellytä yhdyntää. Hyväksikäyttö voi tapahtua muun muassa web-kameroiden avulla ilman koskettelua tai houkuttelemalla nuori internetin keskustelupalstojen avulla tapaamispaikkaan, jossa nuori joutuu seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Hyväksikäyttöä on myös seksuaalissävytteisten tekstiviestien lähettäminen nuorelle.

Seksuaalisuus on nuorelle henkilökohtainen asia, joten hän on hyvin haavoittuvainen sen suhteen. Seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa nuorelle avuttomuuden tunnetta ja hän voi tuntea itsensä arvottomaksi. Tämä voi altistaa hänet uudestaan hyväksikäytölle, sillä se voi tuoda nuorelle tunteen, että hän on seksuaalisesti kelvollinen. Kuitenkin muun muassa raiskaus on nuorelle fyysisen uhan, kuolemanpelon ja psyykkisen hajoamisen kokemus. Kun ihminen kokee vakavan rikoksen tai uhkan tai kokemus voi olla lieväkin; siitä voi seurata traumaattinen kriisi, joka voi olla lyhyt- tai pitkäkestoinen. Kriisin eteneminen voidaan jakaa sokki-, reaktio-, työstämis- ja käsittely- sekä uudelleen suuntautumisen vaiheeseen. (Raijas 2003, 41–42; Brusila 2009, 78–79; Hintikka 2011, 24–25.)

Sokkivaihe

Sokki on välitön ensireaktio, kun ihminen kokee järkyttävän tapahtuman. Se suojaa uhria ylivoimaiselta kokemukselta. Ihminen on kuin unessa, aika hidastuu ja kaikki ratkaisut tapahtuvat vaistonvaraisesti. Sokkivaihe kestää yleensä muutamasta tunnista yhteen vuorokauteen. Jos tapahtuma on ollut todella järkyttävä, vaihe voi kestää pidempääkin. (Hintikka 2011, 25.)

Uhri voi reagoida tapahtuneeseen vaihtelevasti. Hän voi toimia keskittyneesti, vaikuttaa tyyneeltä ja rauhalliselta, vaikka syvällä sisimmässä myllertää. Toisaalta hän voi olla myös aivan suunniltaan, ahdistunut ja sekava. Uhri voi sanoa, että ei tarvitse apua, mutta tämä ei välttämättä ole totta. Hän ei tunnista omia tunteitaan ja auttajan on arvioitava tilanne tapahtuman järkyttävyyden perusteella. Auttajan on huolehdittava, että uhri ei jää yksin ja annettava selkeitä toimintaohjeita. Uhrin on vaikea muistaa tapahtunutta selkeästi ja ajatus kulkee hitaasti. Poliisikuulustelussa olisi hyvä olla

esimerkiksi ystävä mukana, jotta uhri voisi kertoa tapahtuneesta jäsentyneemmin ja ystävä muistaisi paremmin, mitä ohjeita kuulustelussa on annettu. (Brusila 2009, 79; Hintikka 2011, 25–26.)

Reaktiovaihe

Kun uhri kokee olevansa jälleen turvassa, hän alkaa vähitellen tajuta, mitä on tapahtunut. Uhrin tunnetilat ailahtelevat laidasta laitaan ja keho on ylivireystilassa. Hän alkaa miettiä, mitä olisi voinut tapahtua. Hän nukkuu huonosti, on alakuloinen ja ahdistavat muistikuvat vaivaavat häntä. Uhri alkaa muistaa yksityiskohtia tapahtuneesta ja on välttelevä ja ärtyisä. Hän kärsii posttraumaattisesta stressireaktiosta, johon liittyy tapahtuneen uudelleen eläminen, välttäminen ja kehon ylivireystila. (Raijas 2003, 37; Hintikka 2011, 26.)

Tapahtumasta on kerrottava sen oikeilla nimillä, esimerkiksi ryöstö, pahoinpitely tai raiskaus. Myös lapselle on kerrottava tapahtuneesta rehellisesti heidän ikätasoonsa nähden, jotta hän ei omilla mielikuvillaan täytä kohtia, jotka salataan häneltä. Salaaminen ei suojele lasta. (Hintikka 2011, 26–27.)

Reaktiovaihe kestää yleensä muutamasta päivästä muutamaan viikkoon. Muun muassa töihin palaaminen tai opiskelun jatkaminen auttavat toipumisessa. Jos uhri eristäytyy, riski sairastua masennukseen on suuri. Tavalliset arkirutiinit tuovat turvallisuuden tunnetta ja keskustelu esimerkiksi läheisen kanssa edistää parantumista. (Hintikka 2011, 27.)

Työstämis- ja käsittelyvaihe

Käsittelyvaiheessa uhri alkaa hyväksyä tapahtuneen. Hän ei puhu tapahtuneesta enää niin paljon kuin ennen, mutta tunteet saattavat välillä nousta pintaan. Hyväksikäytetyille voi tulla keskittymisvaikeuksia ja unohduksia, jotka haittaavat arjessa työskentelyä. Uhri käy kokemaansa läpi uudelleen ja uudelleen tietoisesti, mutta myös unissaan. Oikeudenkäynti ja tekijän kohtaaminen voivat laukaista epämiellyttävät tunteet uudestaan ja uhri tarvitseekin tässä vaiheessa erityistä tukea. (Brusila 2009, 79; Hintikka 2011, 28.)

Uudelleen suuntautumisen vaihe

Kun uhri on valmis hyväksymään muutoksen, hän alkaa huomaamatta suuntautua uusiin asioihin. Eteneminen on hidasta ja läheisten on hyvä tietää se, jotta he eivät painosta uhria. Myös antaminen anteeksi tekijälle kestää niin kauan kunnes uhri on siihen itse valmis. Kun uhri on sisäistänyt häntä kohdanneen rikoksen ja näkee sen osana elämäänsä, toipuminen on edistynyt. Mikäli tapahtuneeseen jumittuminen ja voimakkaat reaktiot jatkuvat yli kolme kuukautta, niin kyseessä voi olla traumaperäinen stressihäiriö, johon uhri tarvitsee asiantuntevaa ammattiapua. (Brusila 2009, 79; Hintikka 2011, 28–29.)

4 ERILAISET TUNNEREAKTIOT

Satu Hintikka (2011) mainitsee erilaiset tunteet, jotka nousevat rikoksen uhriksi joutuneen mieleen. Hän saattaa tuntea muun muassa turvattomuuden tunnetta. Ihmiselle on ominaista oman elämän hallinta ja tunne siitä, että itselle ja läheisille ei tapahdu mitään pahaa. Uhriksi joutuminen horjuttaa luottamusta toisiin ihmisiin ja luo turvattomuutta. Uhri voi tuntea myös pelkoa ja ahdistusta. Hän voi pelätä, että tapaus toistuu tai tekijä tulee kostamaan hänelle jotenkin, jos hän kertoo tapahtuneesta. Pelot ja ahdistus alkavat hallita elämää. Hyväksikäytetty alkaa epäillä omaa mielenterveyttään ja se lisää ahdistusta. Uhrin minäkuva murentuu ja hän tuntee itsensä heikoksi. Järkisyihin vetoaminen ei auta. (Emt., 30–31.)

Syällisyys on yksi tavallisimmista tunteista, joita uhri kokee. Hän tuntee olevansa osasyllinen tapahtuneeseen, sillä hänellä on tunne, että hän olisi voinut estää sen. Itsesyytökset on ehkä helpompi kestää kuin se, että on ollut toisen armoilla ja täysin avuton. Tämä taas johtaa siihen, että uhri tuntee myös toisten syyllistävän häntä sanoillaan. Siksi on tärkeää, että uhrille painotetaan, että se ei ole ollut hänen syynsä. Mikään, mitä hän on tehnyt, ei ole oikeuttanut tekijää tekemään hänelle pahaa. (Hintikka 2011, 32.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö aiheuttaa uhrilleen usein häpeää. Hän kokee tulleen petetyksi ja pelkää muiden reaktiota. Häpeä voi estää uhria kertomasta muille ja hän voi myös eristäytyä muista ihmisistä herkästi. Häpeän tunnetta on vaikea hallita, vaikka tietäisikin, että tapahtunut ei ollut omaa syytä. (Heikinheimo & Tasola 2004, 40; Hintikka 2011, 32–33.) Salaisuuden ylläpitäminen eli kertomatta jättäminen liittyy vallankäyttöön. Lapsi eristäytyy, sillä hän ei luota kehenkään eikä pysty kertomaan tapahtuneesta. Hän sulkee tapahtuneen myös itseltään ja kieltää omat tunteensa. (Sanderson 2002, 222; Laiho 2006, 15; Laitinen 2004, 116–117.)

Hintikka (2011, 33–34) kirjoittaa, että uhri voi tuntea myös vihaa tekijäänsä, mutta myös muita, kohtaan. Hän voi ajatella, että muut olisivat voineet estää tapahtuneen. Viha on verrattavissa uhrin tuntemaan häpeään ja syällisyudentunteeseen sekä siihen, että he ovat itse aiheuttaneet hyväksikäytön tai jopa halunneet sitä. Uhri saa tuntea vihaa, mutta siihen ei kannata jäädä pitkäksi aikaa. Vihan tunne voi auttaa asioiden eteenpäin viemisessä, mutta se voi myös tehdä ihmisestä kyynisen tai johtaa esimerkiksi itsemurhayritykseen. Syällisiä etsitään vaikka auttajista. Kuitenkin vihaa on hyvä tuntea jossain vaiheessa prosessia ja se on tunnistettava. Näin toipuminen voi edetä. (Sanderson 2002, 222–225.)

5 SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN SEURAUKSET

Seksuaalisen hyväksikäytön uhri joutuu kokemaan monenlaisia seurauksia joko suoraan tai välillisesti. Osa seurauksista näkyy heti, mutta osa voi ilmetä vasta myöhemmin.

Fyysiset seuraukset

Seksuaalisesti hyväksikäytetyille ei aina aiheudu fyysisiä vammoja. Keho kuitenkin reagoi hyvin fyysisesti uhrin kokemaan uhkaan ja valmistautuu puolustautumaan tai pakenemaan. Mikäli tämä ei onnistu, hermosto lamauttaa kehon. Tilanteen lauettua kehon ylivireystila voi jatkua pitkään ja mikä tahansa tapahtumasta muistuttava tilanne voi laukaista sen myöhemmin ja pitkään jatkuessa voi aiheuttaa uhrissa fyysisiä sairauksia, kuten vatsakipuja, sydänoireita ja puutumisia. Näitä ei sovi liittää vähätellen psykosomaattisiin oireisiin, vaan niiden alkuperä on syytä tutkia, mikäli mitään elimellistä syytä ei löydy. (Laiho 2006, 31; Hintikka 2011, 23–24.)

Psyykkiset seuraukset

Traumaattisen tapahtuman kokeneen käyttäytyminen ei aina ole järkevää, mistä häntä ei kuitenkaan saa syyllistää. Esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen uhri saattaa mennä suihin, vaikka hän tietäisi sen olevan väärin. Tilanteessa uhri ei kuitenkaan pysty ajattelemaan järkevästi. (Hintikka 2011, 34.) Kokemuksesta hengissä selviytyminen ei ole itsestäänselvyys, sillä on tapauksia, joissa tekijä on esimerkiksi uhannut uhrin henkeä muun muassa kuristamalla. Tällaisen uhkan kokeneella voi olla itsetuhoisia ajatuksia ja kohonnut itsemurhariski. (Raijas 2003, 41–42.)

Itsemurha-ajatukset ja –yritykset sekä muunlainen itsensä vahingoittaminen ovat mahdollisia. Esimerkiksi päihteisiin ja lääkkeisiin sekä viiltelyyn uhri voi turvautua herkästi, jotta ahdistus helpottaisi ja sen myötä väärinkäytön riski lisääntyy. Puhutaan tuhoavasta aggressiosta. Lisäksi uhrin persoonaan saattaa tulla muutoksia. Mikäli uhri ei saa oikeanlaista apua ja tukea oikeaan aikaan, hän voi kärsiä myöhemmin masennuksesta sekä mieliala- ja paniikkihäiriöistä. Myös uni- ja syömishäiriöt ovat tavallisia. (Sanderson 2002, 57–60; Hintikka 2011, 36; Valasti-Lindgren 2012, 184.) Itsensä vahingoittamisella uhri saa huomiota ja siten kaipaamaansa hoivaa.

Lapsena koettu seksuaalinen hyväksikäyttö voi laukaista myös traumaperäisen stressihäiriön. Traumaperäisen stressihäiriön oireet ilmenevät muutaman viikon/muutaman kuukauden aikana. Oireet saattavat kestää puolesta vuodesta vuosiin. Oireina voi esiintyä tapahtuman uudelleen kokemista muistikuvina ja painajaisina. Nämä aiheuttavat ahdistusta ja syrjäänvetäytymistä. Uhrilla on lisäksi muistinmenetystä, nukahtamisvaikeuksia ja hän saattaa olla herkistynyt äänille ja valoille. (Brusila 2009, 80.) Voi esiintyä myös raskauden ja/tai synnyttämisen pelkoa. Esimerkiksi synnyttäminen voi johtaa jopa masennukseen tai psykoosiin, mutta näiden yhteyttä seksuaaliseen hyväksikäyttöön ei ole juuri tutkittu. (Valkama 2003, 14.) Hoitamaton trauma voi kuitenkin ilmetä monena eri tuntemuksena, joihin ei löydy syytä.

Sosiaaliset seuraukset

Entinen sosiaalinen ihminen voi alkaa vältellä muita ihmisiä ja vetäytyä kuoreensa. Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut voi tuntea itsensä myös ulkopuoliseksi. Hän haluaisi puhua kokemastaan, mutta toisaalta hän ei pysty puhumaan siitä. Läheisten ja ystävien on vaikea suhtautua asiaan, joka on heille vieras. Tärkeintä olisi kuitenkin, että uhria ei jätetä yksin. (Hintikka 2011, 36–37.) Auttajan ei tarvitse olla ammattilainen auttaakseen. Sanoilla ei ole aina merkitystä vaan läsnäololla.

Seksuaalisen hyväksikäytön kokeneen uhrin parisuhde voi kärsiä. Suhde ei enää toimi ja se purkautuu. Syytä voi olla monia, mutta hyväksikäytön muistot voivat johtaa seksuaaliseen tyytymättömyyteen. Esimerkiksi inho, heikentynyt kiihottuminen, heikentynyt orgasmi ja kivulias yhdyntä ovat häiriöitä, jotka vaikeuttavat läheisyydentuntoa. (Sanderson 2002, 67; Raijas 2003, 38–39.) Seurauksena voi olla myös työkyvyttömyys, työpaikan vaihto, muutto tai harrastusten päättymisen. Entiset sosiaaliset suhteet katkeavat ja erityisesti aikuisiällä uusien ihmissuhteiden luominen voi vaikeutua. (Valkama 2003, 14; Hintikka 2011, 37.)

Taloudelliset seuraukset

Satu Hintikan (2011) mukaan taloudellisia menetyksiä on usein vaikea kirjata esimerkiksi seksuaalisessa hyväksikäytössä. Korvauksia on mahdollista saada kivusta ja särystä, mutta myös henkisestä kärsimyksestä. Näiden osoittamiseksi tarvitaan yleensä lääkärintodistus. Oikeus ratkaisee sen perusteella, mitkä ovat johtuneet rikoksesta. Uhrilla voi olla vaikeuksia käydä oikeusprosessia läpi, sillä jo pelkkä arjesta selviytyminen ja kriisin läpikäyminen vie voimia tai hän ei tiedä, mistä ja

miten hakea oikeuksiaan. Oikeusturvan toteutumiseksi uhri tarvitsee avukseen henkilön, joka selvittää hänelle asioita ja tietää byrokratian ja viranomaiskäytännöt. (Emt., 38–39.)

Uhrille voi tulla taloudellista menetystä myös terapeuttisesta hoidosta. Uhri tarvitsee usein ammattitaitoista kriisiapua ja sitä ei aina ole tarjolla pienillä paikkakunnilla. Julkinen puoli ei aina tarjoa vastaavaa tai jonot ovat liian pitkiä. Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut voi jäädä ilman hoitoa, vaikka sitä haluaisi, joko oman taloudellisen tilanteensa takia tai oikeudenkäynnin ratkaisujen viipymisen takia. (Valkama 2003, 14.)

6 TRAUMASTA SELVIYTYMINEN JA SELVIYTYMISKEINOT

Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut uhri ei koe tilanteeseen palaamista omassa mielessään enää ylivoimaisen tuskalliseksi vaan hän pystyy käsittelemään tapahtunutta uudessa valossa. Hän tunnistaa ja tunnustaa hyväksikäyttökokemuksen. Muistot alkavat saada sanallista muotoa. (Raijas 2003, 42–43; Kuusikallio & Kuusikallio 2012, 8.) Mielen ja kehon rauhoittuminen ja rentoutuminen ovat erityisen tärkeitä selviytymiskeinoja. Selviytyäkseen uhri tarvitsee myös toista ihmistä, joka kuuntelee ja kunnioittaa häntä. (Raijas 2003, 46; Näntö 2006, 34.)

Mikäli uhri on hakenut tukea ja apua terapeutilta, on erittäin tärkeää, että terapeutti uskoo uhrin paljastuksiin seksuaalisesta hyväksikäytöstä, vaikka ne olisivat kuinka ihmeellisiä tahansa. Uhrin omat epäilyt tapahtuneesta ja kokemuksesta tai auttajan epäusko eivät edistä uhrin paranemisprosessia vaan estävät uhrin käsittelemästä traumaansa. Selviytyminen traumaattisesta kokemuksesta vie aikaa ja trauman poistaminen auttaa uhrin nauttimaan siitä, että on elossa. (Sanderson 2002, 116–117, 249.)

Lapsena hyväksikäytön kokenut on muodostanut itselleen selviytymiskeinoja. Ajan kuluessa osa näistä puolustusmekanismeista on tullut soveltumattomiksi ja osa myös joissakin tapauksissa itsetuhoisiksi. Muun muassa terapeutin kanssa on hyvä käydä näitä puolustusmekanismeja läpi ja arvioida, mitkä niistä ovat aikuisena hyödynnettävissä, muutettavissa tai unohdettava kokonaan. Terapiassa uhrille on painotettava, että selviytymiskeinot eivät ole olleet vääriä, mutta on hyvä arvioida ne uudelleen. (Sanderson 2002, 124–125.) Valinnat ja omat ratkaisut selviytymisen polulla ovat kuitenkin hyväksikäytetyn itse päätettävissä. Näin hänellä on mahdollisuus saada itseluottamustaan takaisin.

Seksuaalisen hyväksikäytön lapsena kokenut voi käyttää selviytymiskeinoina asioita, joita pidetään yleensä oireina ja ihmisen elämää haittaavina. Kun oire nähdään selviytymiskeinona, niin voidaan tarkastella, onko se edelleen toimiva vai onko sen tilalle löydettävissä jokin parempi vaihtoehto. Hyväksikäytetyille on erilaisia hoitomenetelmiä, jotka voidaan luokitella kolmeen hoidon lähestymistapaan. Luokittelu ei ole aivan tarkkarajainen, sillä niissä esiintyy myös päällekkäisyyksiä. Kokemisen/haastattelun menetelmään kuuluvat muun muassa tarinoiden kertominen, kirjeiden kirjoittaminen, luova kirjoittaminen ja ”sisäisen lapsen” löytäminen. Kirjeet auttavat tunteiden purkamisessa, sillä siten tuska ja viha eivät jää ihmisen sisälle. Toisille taas runojen kirjoittaminen on helpompaa ja auttaa käsittelemään niiden kautta hyväksikäyttöä.

”Sisäisen lapsen” löytämisessä hyväksikäytetty aikuinen kuuntelee minäänsä ja tarkkailee, ohjaako häntä lapsi- vai aikuisminä. (Sanderson 2002, 163–169.)

Kognitiivisilla menetelmillä tunnistetaan vääristyneitä aistihavaintoja ja vaihdetaan ne realistisiin käsityksiin. Muun muassa negatiivinen itseen kohdistuva viha korvataan itseä vahvistavalla lausumalla, esimerkiksi ”olen hyvä ihminen, joka ansaitsee tulla rakastetuksi”. Myös mielikuvat pelastuksesta tai tuesta voivat auttaa hyväksikäytettyä rauhoittamaan ”sisäisen lapsen” siten, että hänellä on tunne aikuisen suojelusta. Hyväksikäytetty pystyy mielikuvissaan sanomaan ei hyväksikäyttäjälle tai kuvittelemaan, että huoneessa on häntä tukevia ja välittäviä ystäviä estäen näin hyväksikäytön. (Sanderson 2002, 174–177.)

Behavioraalisiin menetelmiin kuuluvat muun muassa rentoutuminen, stressin hallinta, itsevarmuuden harjoittelu sekä voima ja vastuu. Hyväksikäytetty ei ole vastuussa tapahtuneesta ja tätä terapeutin tulee painottaa. Joskus voi käydä kuitenkin niin, että uhri ei reagoi passiivisesti vaan tuo aggressionsa ja vihansa esiin hallitsemalla muita. Haasteena on opettaa hyväksikäytetty tunnistamaan toisten oikeudet ja kunnioittamaan niitä, sillä käyttäessään muita hyväksien, hyväksikäytetty ei osoita valtaa vaan hän on silloin sisäistänyt hyväksikäyttäjänsä ja matkii hyväksikäytön roolimallia. (Sanderson 2002, 183–189.)

Trauman kokenut voi käyttää selviytymiskeinona muun muassa dissosiaatiota eli tapahtuman irrottamista itsen ulkopuolelle. Tämä tuli esille eräässä selviytymiskertomuksessa: ”Kehosta poistuminen ja vaipuminen itsehypnoosiin ovat lapsena kehittämiäni selviytymiskeinoja” (Kaukonen, Raijas, Silver & Valkama 2003, 129). Dissosiaatio nähdään psyyken selviytymiskeinona, joka suojaaa ylikuormittumiselta tai psyyken pyrkimyksenä hallita mielen tasapainoa. Kuitenkin mikä tahansa alkuperäiseen, ahdistavaan tapahtumaan liittyvä voi aktivoida suojaavan dissosiaation. Nuori saattaa myös puhua ahdistavista ja vaikeista kokemuksista ilman minkäänlaista tunnetta tai kehon reagoitua. Dissosiaatio voi aiheuttaa ahdistusta ja altistumista vaaratilanteisiin, kun uhrin ”sisäinen hälytyskello” ei toimi. Uhri välttää havaitsemasta vaaraa, sillä hän ei halua tuntea aikaisempaan tilanteeseen liittyvää tuskaa. Dissosiaatio on suoja, mutta toisaalta se voi vaikeuttaa monella tavoin uhrin elämää. (Raijas 2003, 41; Brusila 2009, 83; Toikka 2012, 29.)

Uudelleenrakentuminen terapian kautta voidaan nähdä jatkumona, jonka toisessa päässä on näennäinen selviytyminen. Seksuaalisesta hyväksikäytöstä näennäisesti selvinnyt kantaa kuitenkin

kokemustensa taakkaa mukanaan, sillä he eivät ole kohdanneet menneisyyttään. Jatkumon toisessa päässä on eheytynyt ja itseään kunnioittava ja arvostava ihminen. Itsensä uudelleenrakentaminen vaatii kuitenkin aikaa. Se voi kestää vuosia, jopa vuosikymmeniä. (Laitinen 2004, 277.)

7 TUEN MERKITYS

Satu Hintikan (2011, 31) mukaan uhrin eivät useinkaan tiedä, mistä ja miten he saisivat apua ja tukea. Moni liittyy kriisiavun mielenterveysongelmiin ja pelkää siten leimautumista. Joskus uhrin on vaikea tunnustaa avuntarvettaan tai hän ei koe tarvitsevänsä apua. Uhrilla saattaa olla myös tunne, että hänen ei ole mahdollista saada tukea tai apua. Uhri vähättelee avuntarvettaan. Auttajan ei silti tarvitse olla terapeutti auttaakseen uhria. Ihminen, joka kuuntelee, on aito ja on läsnä, voi olla uhrille terapeutin kokemus.

Jotkut seksuaalisesti hyväksikäytetyt aikuiset pitävät enemmän yksilöterapiasta, toiset taas ryhmäterapiasta, jossa on muitakin hyväksikäytettyjä. Nykyään on yhä enemmän muodostettu myös itsehoitoryhmiä, joiden vetäjänä on hyväksikäytetty, joka haluaa auttaa muita. Hän on hyötynyt aikoinaan itse yksilö- tai ryhmäterapiasta. Hyväksikäytetyt saattavat muodostaa myös tukiverkostoja, vaikka kävisivät vielä terapiassa. Tukiverkostoihin olisi hyvä kuulua myös muun muassa oman perheen jäseniä, jotka tukevat hyväksikäytettyä. Tämä on tärkeää paranemisprosessissa. (Sanderson 2002, 190–192.)

Luotettavat, läheiset ihmiset yhdessä ammattitaitoisen terapeutin kanssa auttavat seksuaalisen hyväksikäytön kokenutta selviytymään. Tarvitaan aitoa ja herkkää kuulemistakin sekä rinnalla kulkemista. Lisäksi myös oikeusjärjestelmällä on suuri merkitys uhrin selviytymisprosessissa. Rikoksesta langetettu tuomio hyväksikäyttäjälle ja korvaukset uhrille luovat uskoa ihmisiin, yhteiskuntaan ja oikeudenmukaisuuteen. (Raijas 2003, 44–45; Kuusikallio & Kuusikallio 2012, 8.) Tämä tulee esille eräässä selviytymiskertomuksessa: ”Haluaisin myös oikeutta, mikä tosin on liian myöhäistä” (Kaukonen, Raijas, Silver & Valkama 2003, 122). Oikeusjärjestelmä luo ehkä uskoa oikeudenmukaisuuteen, mutta tapahtuneen käsittely ja kertominen paljon myöhemmin voivat nostaa uhrin tunteet ja traumaattiset kokemukset uudestaan pintaan.

Tuen tarve on erilainen, jos uhrin koskemattomuutta on loukattu, esimerkiksi seksuaalinen hyväksikäyttö tai raiskaus, kuin uhrilla, jota on kohdannut omaisuusrikoksen. Tuen tarvetta ei voi kuitenkaan päätellä sen mukaan, kuinka vakava rikos on ollut. Jokainen uhri kokee tapahtuneen eri tavalla ja aina tarvitaan tietoa tukitoimista ja muista avunsaantimahdollisuuksista. (Hintikka 2011, 19.) Tietoa tukitoimista voi kysyä muun muassa sosiaali- ja terveysviranomaisilta sekä poliisilta ja kouluissa terveydenhoitajalta, koulupsykologilta tai koulukuraattorilta.

Ei ole olemassa yhtä ainoa oikeaa tapaa puhua nuoren kanssa seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Vuorovaikutuksessa on ratkaisevaa auttajan oma persoonallisuus ja uhrin vilpittömän auttaminen. Myös vanhemmilla on ratkaiseva osuus toipumisessa. Tyttöillä äidin tuki ja kannustus sekä pojilla isän tuki ja arvostus auttavat itsetunnon kohottamisessa ja erityisesti pojilla seksuaali-identiteetin jälleenrakentamisessa. (Brusila 2009, 92.)

Merja Laitisen (2004) mukaan poikien hyväksikäyttöön liittyy myyttejä, jonka mukaan he eivät voisi olla hyväksikäytön uhreja. Uhriin liitetään homous, joten häntä ei pidetä uhrina. Hyväksikäyttäjänä pidetään silloin homoseksuaalista miestä. Jos hyväksikäyttäjäksi on nainen, niin sitä pidetään vain hyvänä asiana ja saavutuksena. Miehiä pidetään seksuaalisesti halukkaina, joten heitä ei voi pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen. Miehiin liitetään maskuliinisuus ja vahvuus, joten he eivät voi näyttää heikkouttaan. Näin tapahtuneesta kertominen ja avun pyytäminen on ollut mahdotonta monen kohdalla. (Emt., 186–187; Lampainen 2011, 7-8; Valasti-Lindgren 2012, 199–203.) Hyväksikäytön kokemuksiin ja tuen hakemiseen voi liittyä myös sukupolvieroja. Silti poikien seksuaalisesta hyväksikäytöstä ei vielä kukaan puhuta paljon julkisuudessa.

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Päätin jatkaa samaa tutkimusaihetta kuin kandidityössäni eli lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä liittyen internetiin. Halusin kuitenkin tutkia aihetta uhrin näkökulmasta ja siitä, onko hän saanut tukea ja mikä on tuen merkitys. Tiesin, että aihe on vaikea ja eettisesti haastava. Samalla mietin, miten saisin aineistoa tutkimustani varten. Lopulta päätin kerätä aineistoa kirjeiden avulla eli vastaajat voisivat lähettää kirjeensä nimettöminä.

Tutkimusaineistoa hankin perustamalla kirjoituspyyntölomakkeen eli verkkolomakkeen. Lähetin sähköpostitse kirjoituspyynnön välitettäväksi eri tahoille. Kirjoituspyyntöön pystyi vastaamaan e-lomakkeen avulla nimettömästi. E-lomakkeen avulla voi kerätä tutkimusaineistoa, joka tässä tutkimuksessa on esseekirjoittaminen. Kvalitatiivinen tutkimus sopii tämäntyyppiseen tutkimukseen. Aineisto voi jäädä pieneksi, mutta aineiston määrällä ei ole merkitystä vaan tulkintojen kestävyydellä ja syvyydellä. Aineiston pienuus asettaa tärkeäksi laadun ja aineiston sisällöllisen edustavuuden suhteessa ilmiöön, jota tutkitaan. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen vaan jonkin ilmiön kuvaamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87; Ronkainen & Pehkonen & Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 117, 146.)

Aloitin marraskuussa 2012 laatimalla saatekirjeen kyselypyyntöäni varten. Sain ohjaajaltani ja muilta seminaarilaisilta apua sen muokkaamisessa. En halunnut tehdä saatekirjeestä liian lyhyttä vaan asiallisen ja tarpeeksi tietoa sisältävän eli tietoa itsestäni, aiheestani ja kysymyksistä, joihin toivon vastauksia (lopullinen muoto: liite 2). Saatekirjeestä aukesi lomake, jossa oli avoin tila kirjeen kirjoittamiselle. E-lomake on selainkäyttöinen ohjelmisto, jonka avulla voi esimerkiksi määritellä verkkolomakkeita sekä käsitellä niihin tulleita vastauksia. Verkkolomakkeen laatimisesta alkoivat kuitenkin ensimmäiset vaikeudet.

E-lomakkeen laatiminen ei ollut niin helppoa kuin luulin. Lomake, johon pystyi kirjoittamaan tarinansa, ei aluksi auennut kuin yhdelle. Onneksi testasin sitä ensin pienellä ryhmällä eli samassa graduryhmässä olevilla. Kun ensimmäinen vastaaja oli käyttänyt tunnuksen ja salasanan, lomake ei auennut enää. Poistin ne ja sitten se toimi. Valmiit tunnus ja salasana eivät kuuluneet e-lomakkeelle vastaamiseen. Kirjoituspyynnössäni oli vain yksi linkki, josta kaikki pääsivät halutessaan e-lomakkeelle kirjoittamaan tarinansa. Näin vastaaja pysyi anonyyminä. Linkkiä pystyin muokkaamaan siten, että siihen sai asetettua päivämäärän ja kellonajan, mihin saakka linkki toimi.

Ohjeet eivät varmaan olleet vaikeita, mutta seurasin niitä liian yksityiskohtaisesti. Kaikkia kohtia e-lomakkeen tekemisessä ei tarvittu, joten mielestäni ne olisi voinut kirjoittaa yksinkertaisemmin.

Seuraavaksi kartoitin kohteet, jotka ottaisivat kirjoituspyynnön jakeluun. Se oli todella haastavaa, sillä kaikki eivät halunneet tutkimuspyyntöä sivustolleen tai intranettiin. En ole tässä tutkimuksessani esitellyt yhteyshenkilöitä nimeltä, sillä toivon, että kohtaamani esteet yhteydenotoissa eivät vaikuttaisi seuraavan tutkijan valintoihin vaan hän lähtisi rohkeasti eteenpäin. Tahot, joihin otin yhteyttä, olen valinnut lähinnä sen mukaan, että niistä mahdollisesti löytyy tutkimukseni kohderyhmä muun muassa iältään eli vastaajat ovat alle 18-vuotiaita tai täysi-ikäisiä, vaikka hyväksikäyttö on voinut tapahtua jo ala-asteikäisenä.

Ensimmäisenä minulla oli Tampereen yliopiston Porin yksikön opiskelijat. Laajensin siitä ammattikorkeakouluihin, kuten Porin SAMK:n ja Tampereen TAMK:n sekä toisen asteen kouluun, myös Tampereelle. WinNovasta pyydettiin tutkimuslupahakemus (liite 3) ja tutkimussuunnitelma, jotka toimitin Otavankadulle Länsirannikon Koulutus Oy WinNovalle. Myöhemmin kysyin lupaa tutkimukselleni Tukinetistä (Tukinet/Vammalan-Huittisten seudun Mielenterveysseura ry), Delfins ry:ltä¹, Rikosuhripäivystyksestä (Pori ja Helsinki), Raiskauskriisikeskus Tukinaisesta ja Nyyti ry:stä². Tutkimuspyyntöni aikarajana oli aluksi helmikuun loppu. Jatkoin aikarajaa neljä kertaa. Ehkä olin liian toiveikas ja aikavälit olivat liian lyhyitä. Viimeinen päättyi 19.5.2013. Loppukeväästä pyysin kirjeitä myös sähköpostiini ja aikarajana oli tuo 19.5.2013.

Kaikki tahot, joille lähetin sähköpostiviestiä kyselystäni, eivät vastanneet, vaikka joitakin lähestyin vielä uudestaan. Joko sähköpostiosoite ei ollut oikein tai he eivät vain vastanneet. Yksi taho vastasi vasta kesäkuussa ja pahoitteli, että kysely ei ollut tavoittanut oikeaa henkilöä, vaan se oli jäänyt jonkun henkilön pöydälle. Soittaja sanoi, että heidän on syytä tutkia oma tiedonkulkunsa, jotta vastaavaa ei tapahtuisi. Hän toivoi, että saisin silti aineistoa ilman heidän osuuttaan. Minua harmitti todella paljon, mutta niin tuntui harmittavan soittajaakin. Jotkut tahot vastasivat, että heille tulee niin paljon kyselyitä graduihin ja muihin tutkimuksiin liittyen, joten he eivät laita pyyntöäni sivuillensa.

---

¹ Suomen **DELFIN** ry on tukijärjestö lapsena seksuaalista hyväksikäyttöä kohdanneille aikuisille, heidän läheisilleen ja ammattiauttajille. Toimintamuotoja ovat mm. puhelinpäivystys ja keskusteluapu.

² **Nyyti ry** edistää ja tukee opiskelijoiden henkistä hyvinvointia, terveyttä ja elämänhallintaa. Mm. nettiryhmäkeskustelut.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen vastasi: ”Valitettavasti kaikki materiaali, mitä meillä on, on tietosuojattu, emmekä voi välittää sitä eteenpäin. Emme myöskään välitä haastattelupyynnöitä, koska uhrin, jotka kokevat olevansa apua saatuaan kiitollisuuden velassa, herkästi lähtevät haastateltaviksi, mutta tämä lisää uudelleen traumatisoitumisen riskiä. Olemme julkaisseet teoksen Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö - selviytymiskertomuksia, PS-kustannus. Siinä on runsaasti tarinoita hyväksikäyttöä kokeneilta”.

Se on totta, että uudelleen traumatisoitumisen riski on suuri, kun mennään vaikeissa asioissa henkilökohtaisesti ihmisen lähelle, esimerkiksi haastatteleamalla seksuaalisen hyväksikäytön kokenutta. En kiellä, että kirjoittaminen kyseisestä aiheesta olisi sen helpompaa, mutta henkilö voi kuitenkin itse valita osallistumisensa ja anonyymisti. Huomasin, että en ollut riittävän selvästi ilmaissut omaa aineistonkeruumenetelmääni, mutta otin innolla vastaan Tukinaisen tiedon selviytymiskertomuksista. Voisin hyödyntää teosta jatkossa.

Eräs taho kertoi käyttävänsä materiaalin keruuta vain omaan toimintaansa tai perustellusti laajoihin tutkimuksiin, jotka ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä. Porin SAMK, Tampereen TAMK ja Delfins ry olivat hyvin aktiivisia ja vastaanottavaisia pyynnölleni. Myös WinNova, joka laittoi tutkimuspyyntöni opiskelijoiden omaan intranettiin sekä esimiehille, koulutusvastaaville että opinto-ohjaajille suunnatun viestin kautta tutkimussuunnitelmani ja tutkimuslupahakemukseni jälkeen. Tukinetti laittoi tutkimuspyyntöni ”Omalle kanavalle”, kun yhteyshenkilö selvisi.

Runsaasta tiedottamisesta huolimatta sain kyselyni avulla 3 kirjettä, jotka ovat todella arvokkaita. Kaksi niistä tuli e-lomakkeella ja yksi suoraan sähköpostiini huhti- toukokuun aikana. Olen kiitollinen kirjoittajille, sillä aiheesta kirjoittaminen on varmaan ollut heille raskasta, vaikka pyysin heitä kirjoittamaan vain tuen hakemisesta tai ei-hakemisesta ja sen merkityksestä. Jo lyhyenkin kirjeen kirjoittaminen on voinut tuoda ikäviä muistoja tapahtuneeseen liittyen ja toivonkin, että he hakisivat rohkeasti apua ja tukea, jos tapahtunut jää vaivaamaan heitä.

Tutkijana voin todeta, että ratkaisut aineiston keruuseen ovat tuntuneet sopivilta, mutta toisaalta aineiston vähyys kertoo jotakin kyseisestä ilmiöstä ja sen kerrottavuudesta. Siksi on hyvä käydä saatu aineisto läpi ja katsoa, mitä se antaa tutkimukselle ja mitä siitä puuttuu (Ronkainen & Pehkonen & Lindblom-Yläne & Paavilainen 2011, 122). Olin kuitenkin saanut tutkimusaineistoa ja päätin hyödyntää saamani kolme kirjettä.

Kesän 2013 aikana mietin tutkimustani koko ajan ja sitä, miten saan lisää tutkimusaineistoa. En halunnut luopua aiheestani, sillä koin tutkimuksellani olevan merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja auttavan seuraavia tutkijoita. Lokakuussa 2013 hankin lisää aineistoa ja kysyin sähköpostilla poliisilaitoksen sosiaalipäivystäjiltä (Pori ja Turku), ovatko he törmänneet kyseiseen ilmiöön ja sain viisi vastausta. Helmikuussa 2014 kysyin samaa nettipoliisilta (Helsinki) ja lähetin kyselyä myös muutamalle eri ammattilaiselle Porin perusturvaan. Sain kolme vastausta; nettipoliisi, psykiatrinen sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. Kysyin vielä tutkimani ilmiön esiintyvyydestä Porin perusturvan psykososiaalisista palveluista, jos heillä olisi ajatuksia/kokemuksia alaikäisen seksuaalisesta hyväksikäytöstä internetissä ja uhrin tuen saamiseen/merkitykseen liittyen. Parin viikon päästä sain vastaukseksi, että ilmiöstä oli keskusteltu, mutta kokemuksellista tietoa ei tuntunut olevan kovin paljon. Seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä ”ei ole kovin esillä ollut asia”.

Uskon kuitenkin, että seuraavat tutkijat eivät koe vastaavanlaisia ongelmia vaan ottavat tämän luettuaan opiksi. Hankaluuksia oli e-lomakkeen laatimisessa, kohteiden kartoittamisessa ja siinä, että kaikki eivät vastanneet tai eivät halunneet tutkimuspyyntöäni sivuillensa tai sisäiseen intranettiin. Tutkijan täytyy olla sitkeä ja kysellä aina välillä, sillä moni lupaa vastata ja sitten ei kuulu mitään. Se on tutkijalle ehkä kaikkein turhauttavinta; odotus.

Tutkimukseni aineisto koostui lopulta saamistani kolmesta nimettömästä kirjeestä, sähköpostin kautta avoimiin kysymyksiin vastanneista kahdeksan ammattilaisen näkemyksestä liittyen seksuaaliseen hyväksikäyttöön internetissä ja kahdesta julkaistusta teoksesta eli Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö – selviytymiskertomuksia (teoksessa 22 tarinaa) sekä Hyväksikäytetyt Selviytyjät kertovat (teoksessa 11 tarinaa). Tutkimukseeni poimitut kuusi tarinaa olivat ensimmäisestä teoksesta ja viisi jälkimmäisestä, joista yksi oli miehen tarina.

Kirjeissä mainitut iät tapahtumahetke(i)llä olivat 10–16 vuoden välillä; lähinnä 13–15 v. Iät kirjoitushetkellä olivat 17–27 vuoden välillä. Kaikki kirjoittajat olivat tyttöjä. Kahdessa tapauksessa teot olivat tapahtuneet sekä internetissä että fyysisessä kontaktissa. Yhdessä kirjeessä asia ei ilmennyt. Kolmen ammattilaisen (sähköpostivastaukset) näkemys oli, että internetissä esiintyvä seksuaalinen hyväksikäyttö ja grooming ovat lisääntyneet. Niissä ei selvinnyt uhrien ikä, mutta yhdessä puhuttiin nuorista tytöistä ja yhdessä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista.

Analysoimissani julkaistuissa teoksissa ei ollut tarinoita internetissä tapahtuviin tai sen avulla johtaneisiin seksuaalisiin hyväksikäyttöihin, mutta niissä oli kertomuksia seksuaalisen hyväksikäytön kokeneilta. Tutkimukseeni poimin 11 tarinaa ja hyväksikäyttö niissä oli tapahtunut alle 18-vuotiaana. Yksi oli tapahtunut 19-vuotiaana, mutta siinä oli tekstiä oikeuskäsittelyyn liittyvistä tuntemuksista. Samat asiat ilmenivät kuitenkin myös kirjeissä liittyen muun muassa tuen hakemiseen ja selviytymiskokemuksiin.

Keskeiseksi tutkimusongelmaksi olen nostanut seuraavan kysymyksen ja sen lisäksi kolme alakysymystä, jotka täydentävät tutkimuskysymystä

Millainen on tuen merkitys seksuaalisen hyväksikäytön internetissä kohdanneen nuoren selviytymisessä?

- Millaista tukea nuori on hakenut?
- Millainen on tuen merkitys nuorelle?
- Miten tuki on auttanut nuorta selviytymään?

Kun yhdistetään erilaisia menetelmiä, tutkijoita, lähteitä tai teorioita, puhutaan triangulaatiosta. Triangulaatiossa voidaan siten erottaa neljä päätyyppiä, joita ovat aineisto-, tutkija-, teoria- ja menetelmätriangulaatio. Päädyin tutkimuksessani hyödyntämään aineistotriangulaatiota, jolla tarkoitetaan erityyppisten aineistojen, esimerkiksi haastattelujen, tilastojen ja lehtiartikkelien, tai eri tiedon kohteiden, esimerkiksi potilaiden, omaisten, sosiaalityöntekijöiden, hyödyntämistä yhdessä tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 141–142.) Tutkimukseni kolmessa eri aineistolähteessä ilmenee samoja vastauksia tutkimuskysymykseen ja siitä johdettuihin teemoihin.

8.1 Narratiivinen lähestymistapa ja sisällönanalyysi

Kun aineistoa kerätään tarinoiden avulla, kyse on silloin narratiivisesta lähestymistavasta eli tarkoituksena on ymmärtää kirjoittajan kokemuksia hänen sisäisestä maailmastaan. Kun ihminen kirjoittaa kokemastaan, hän samalla myös elää sen ja rakentaa omaa minuuttaan. Kokemus, joka on järkyttänyt uhrin elämää, voi olla helpompi käsitellä kirjoittamalla kuin puhumalla. Narratiivisessa lähestymistavassa halutaan ymmärtää tapahtumia ja kokemuksia kertojan sisäisestä maailmasta. (Eskola & Suoranta 2000, 23–24; Vuokila-Oikkonen 2002, 37; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 213–214.) Narratiivisessa tutkimuksessa kiinnostus kohdistuu kirjoittajien omiin tarinoihin heitä

kiinnostavasta aiheesta. Näin saadaan tutkittavien oma ääni esiin arasta aiheesta. (Vuokila-Oikkonen 2002, 37; Syrjälä 2007, 231; Hatch & Wisniewski 1995; Heikkinen 2001; ref. Leiponen 2011, 17–18.) Kirjoittaja voi itse päättää, mistä hän kirjoittaa, vaikka annettu aihe sitä hiukan rajaakin.

Kertominen voi olla vaikeaa tai helppoa. Päivi Vuokila-Oikkosen (2002, 38) mukaan ihminen, joka on kokenut elämässään vaikeita asioita tai jolla on pelkoja, ei ole usein valmis kertomaan kokemuksestaan suullisesti. Haastattelut ja kyselyt voivat olla silloin vaikeita toteuttaa. Anonyymi kirjoittaminen voi tuoda helpommin esille vaikeitakin kokemuksia. Kirjeissä voi tuottaa tuskaa tai vihaa ja täten kirjoittaminen auttaa tunteiden purkamisessa (Sanderson 2002, 168; Heikinheimo & Tasola 2004, 90). Tämä edellyttää tietenkin, että henkilön on helpompi tuottaa kokemansa kirjoittamalla sanoiksi ja siten näkyväksi. Tämä tulee hyvin esille valitsemisani kahdessa teoksessa, joissa on selviytymiskertomuksia.

Avoimilla kysymyksillä vastaajilla on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä omin sanoin. Huonona puolena on se, että niihin ei aina vastata tai vastataan ylimalkaisesti. Avoimia kysymyksiä voidaan kuitenkin tarkastella teemoittelun avulla. (Valli 2007, 124.) Myös avoimiin kysymyksiin saatuja vastauksia analysoin sisällönanalyysin avulla. En ole kuitenkaan eritellyt vastaajien ammattia, sillä vastaukset ovat yleistä näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Lisäksi vastaukset ovat hyvin lyhyitä, sillä kyseiseen ilmiöön ei ollut kovin paljon törmätty.

Analyysimenetelmänä olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tämä sopii hyvin laadulliseen tutkimukseen ja tarkoituksena on ollut kuvata saadun tutkimusaineiston sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2002, 107). Aineistosta voidaan poimia esimerkiksi lause, joka vastaa tutkimusongelmaan. Laadullisessa sisällönanalyysissä aineisto pilkotaan osiin, käsitteellistetään ja lopulta järjestellään uudestaan kokonaisuudeksi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä puhutaan kolmesta vaiheesta, joista ensimmäinen on redusointi eli pelkistäminen, jossa pelkistetyt ilmaisut yhdistetään alaluokaksi. Klusterointi eli ryhmittely tiivistää aineiston ja siten saadaan yleisempiä käsitteitä. Abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen käsittää luokkien yhdistämisen niin kauan, että päästään yhdistävään luokkaan, joka vastaa tutkimustehtävään. Laadullista sisällönanalyysiä voidaan käyttää myös soveltuvin osin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109–116.)

Aineistoa olen lähestynyt tematisoinnin kautta. Teemoittelun avulla saadaan erilaisia vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Teemoittelu vaatii teorian ja empirian vuoropuhelua, jotta se näkyy myös tutkimustekstissä niiden lomittumisena toisiinsa. (Eskola & Suoranta 2000, 174 - 180.) Olen poiminut tutkimusaineistosta tekstikatkelmia, jotka vastaavat mielestäni hyvin seuraaviin teemoihin: ikä tapahtumahetkellä, ikä nyt ja uhrin kokemat tuntemukset tapahtuneen jälkeen. Varsinaisiksi teema-alueiksi tässä tutkimuksessa ovat nousseet *tuen hakeminen, tuen merkitys ja miten tuki on auttanut eli selviytyminen*, sillä ne vastaavat tutkimusongelmaani. Tutkimusaineistosta poimitut sitaateissa olevat tekstikatkemat toimivat hyvin kuvaavina esimerkkeinä.

Tutkimuksessani olen koonnut tekstikatkelmista pelkistettyjä ilmaisuja, joita yhdistämällä on saatu alaluokkia. Ryhmittelyä on tiivistetty ja on saatu yleisempiä käsitteitä eli yläluokkina ovat tutkimuksen teema-alueet, joita yhdistämällä olen saanut yhden yhdistävän luokan eli on tapahtunut abstrahointi. Yhdistäväksi luokaksi on lopuksi tullut tuen merkitys selviytymisessä eli tutkimuksen peruskysymys. Kuvat 1-4 kertovat hyvin, miten teema-alueista on saatu yhdistävä luokka eli tutkimusongelma. Kaikkia tekstikatkelmia, jotka esiintyvät aineiston tutkimustuloksissa, ei ole käytetty kuvissa.

8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettinen ajattelu on täytynyt pitää mielessä koko tutkimuksen ajan. Eettisyys on liittynyt muun muassa siihen, mitä tutkin ja miten. En ole halunnut tutkia seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtumien kautta vaan juuri selviytymisen. Millaista tukea uhri on saanut ja miten se on auttanut häntä. Olen päättänyt pyytämään aineistoa tarinoiden kautta, sillä koen, että haastattelu olisi ollut vaikeaa myös minulle tutkijana. Tietenkin se, mitä poimin tarinoista ja mitkä nostan esille, ovat omia valintojani. Toivon kuitenkin, että en loukkaa ketään; en saamieni kirjeiden kirjoittajia enkä teoksissa esiintyvien selviytymiskertomusten kirjoittajia.

Tutkimusaihe on haastava, ja sitä on vähän tutkittu. Osittain syynä saattaa olla aiheen arkaluontoisuus ja se, että seksuaalinen hyväksikäyttö ja grooming internetissä on ilmiönä aika uusi. Pohjoismaista kattavin on ehkä Ruotsin rikosentorjuntaneuvoston eli Brån selvitys vuodelta 2007. Siinä on tutkittu internetissä toteutuvaa groomingia ja lasten seksuaalista häirintää. (Lampainen 2011, 16.) Kuulan (2006) mukaan aiheen arkaluontoisuus ei ole kuitenkaan este tutkimukselle, vaikka aiheen valinta saattaa pakottaa tutkijan esittämään eettisiä perusteita (emt., 27, 136).

Tutkijana minun on kuitenkin otettava eettinen vastuu omista valinnoistani ja ratkaisuistani (kts. Kuula 2006, 26–28).

Eettisyys on otettava huomioon jo tutkimusaiheen valinnassa eli on hyvä valita aihe, joka on yhteiskunnallisesti merkittävä. Kirjeiden avulla hankittu aineisto tuo eettisiä ongelmia. Aineiston hankinnassa on otettava huomioon ihmisarvon kunnioitus, joka toteutuu tällä tavalla hankitussa aineistossa, sillä kirjoittajat voivat itse valita osallistumisensa. Myös kirjoittajan pysyminen anonyyminä sekä tietosuojaan liittyvät lait ja ohjeet on huomioitava. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 126; Kuula 2006, 177; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 24–27; Rauhala & Virokannas 2011, 251.) Kuitenkin tällä tavalla hankittu tutkimusaineisto tuo uhrille mahdollisuuden käydä läpi kokemaansa, sillä joillekin pelkkä puhuminen ahdistavasta kokemuksesta ei aina ole helppoa. Uskon, että monelle uhrille kokemuksen auki kirjoittaminen voi olla tie selviytymiseen. Kuten se tulee esille myös kahden teoksen selviytymiskertomuksissa.

Tarinamuotoinen aineisto on eettisesti haastava, sillä kirjoittaja joutuu ”avautumaan” tutkijalle henkilökohtaisesta kokemuksesta. E-lomakkeella vastaaminen ei kuitenkaan tuo esille vastaajien henkilöllisyyksiä, joten tietosuoja säilyy. Internetin käyttö aineistonkeruun välineenä muun muassa verkkolomaketta käyttäen on etiikan kannalta suhteellisen selkeää. Myös tutkimusluvan pyytäminen ei ole tarpeen, kun tutkimusaineisto ei sisällä tunnistetietoja, esimerkiksi asiakirja- tai rekisteriaineistoja. (Kuula 2006, 116, 177.) Tutkimuksessani lupa toteutui vastaamalla eli kirjoittajien tarinoilla, kun he vastasivat kirjoituspyyntööni.

Mahdolliset sähköpostiin tulevat kirjeet ovat vain tutkijan luettavissa. Niissä näkyvät osoitetiedot tai nimet jäävät ainoastaan tutkijan tietoon ja uskon, että kirjoittaja tiedostaa tämän mahdollisuuden. Tutkijana minun on suunniteltava, mihin tallennan sähköpostissa tulleen aineiston ja kuinka nopeasti. Sähköpostissa säilyttäminen ei ole kaikkein turvallisinta, sillä saapunut luottamuksellinen viesti voi yhdellä painalluksella ajautua osoitteeseen, jonne sitä ei ole tarkoitettu (Kuula 2006, 177). Luottamus on säilytettävä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Lisäksi on säilytettävä objektiivinen ote, jotta omat oletukset eivät ala muokata muun muassa tuloksia. Mielestäni kyseisellä tutkimusaiheella on paikkansa nykyisessä teknologiasävytteisessä yhteiskunnassa.

Tutkimustuloksia ei saa väaristellä eikä yleistää ilman kritiikkiä ja omia ennako-oletuksia on vältettävä. Lisäksi tutkimuksen puutteet on tuotava esille. Tässä tutkimuksessa se oli saadun aineiston vähyys, mutta toisaalta se kertoo itse ilmiöstä. Myös oman (mikäli julkaistu) ja toisten

työn plagiointia eli tieteellistä varkautta ei saa tehdä vaan lainaukset on osoitettava oikeilla lähdemerkinnöillä (Kuula 2006, 37-38; Hirsjärvi ym. 2007, 118). Lisäksi käytetyt menetelmät on esitettävä selkeästi ja huolellisesti. Tutkimusaineiston hävittäminen sen jälkeen, kun tutkimus on hyväksytty, on muistettava tehdä. Myös tutkimukseen liittyvät muistiinpanot on hävitettävä. (Hirsjärvi ym. 2007, 26–27.)

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy reliabiliteetti eli tulosten toistettavuus. Luotettavuutta lisää myös tutkijan tarkka selostus eri vaiheista ja tutkimuksen toteuttamisesta. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227; Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Luotettavuus näkyy tutkimuksessani siten, että olen etsinyt vain tutkimusongelmaani liittyviä vastauksia. Toinen, mikä liittyy luotettavaan tutkimukseen, on validiteetti eli pätevyys. Tutkitaan juuri sitä mitä on tarkoituskin tutkia. (Hirsjärvi ym. 2007, 226; Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Triangulaation avulla voidaan osoittaa, että jokin tulos ei ole pelkästään sattumanvarainen, sillä samaan tulokseen on päädytty useilla eri lähestymistavoilla. Näin saadaan parannettua tutkimuksen luotettavuutta ja triangulaatio voi toimia laadullisen tutkimuksen validiteettikriteerinä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 141–142.)

Luotettavuus ei ole kuitenkaan ensisijainen triangulaatiolta haettava etu, jos eri lähestymistavoilla vastataan erilaisiin kysymyksiin vaan kyse on ilmiöstä saatavasta kokonaisvaltaisesta kuvasta (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 105). Olen vastannut yhteen tutkimuskysymykseen kooten aineistosta saadut vastaukset kysymykseen pohjautuen. Alakysymyksillä olen täydentänyt tutkimusongelmaa.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimusaineistoni koostui lopulta kolmesta kirjeestä, kahdesta julkaistusta teoksesta, jotka sisälsivät yhteensä 33 kertomusta seksuaalisesti hyväksikäytettyjen selviytymisestä sekä kahdeksan eri ammattilaisen sähköpostivastauksista liittyen seksuaaliseen hyväksikäyttöön internetissä ilmiönä. Olen koonnut tutkimukseeni myös uhrien kertomia tarinoita tuntemuksistaan, sillä samat teemat nousivat myös selviytymiskertomuksista. Selviytymiskertomuksista olen poiminut juuri alaikäisenä tapahtuneita hyväksikäyttöjä. Yksi on tapahtunut 19-vuotiaana, mutta siinä on tekstiä uhrin tuntemuksista liittyen oikeuskäsittelyyn ja eri selviytymiskeinoista, jotka halusin tuoda esille aineistoon. Teoksista valitsin 11 kertomusta, joista yksi oli miehen tarina.

9.1 Uhrin tuntemukset seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen

Kertojien kuvaamat tuntemukset olivat lähinnä psyykkisiä. Häpeä ja uhrin itsensä syyllistäminen nousivat monissa kahden teoksen selviytymiskertomuksissa, myös kahdessa kirjeessä. Häpeän ja syyllisyyden tunteet nousivat esille erityisesti ihmissuhteissa. Yhdessä saamassani kirjeessä häpeäsana esiintyi neljä kertaa. Selviytymiskertomuksissa ilmeni, että tapahtunut saattoi tulla voimakkaana kokemuksena uudestaan mieleen ja laukaisevina tekijöinä myöhemmässä vaiheessa saattoivat olla äännet, hajut, esineet jopa lämpötila. Myös kahdessa sähköpostivastauksessa uhrin kokema syyllisyys nousi esille.

”*Häpesin* sitä ja *häpeän* edelleenkin.” k1

”*Häpeä* vielä toisinaan tulee pintaan.” k2

”Olen kokenut *häpeää* ja *syytellyt itseäni* kaikesta,…” k2

”...se *syyllisyys* mitä uhrin kokevat kun joutuvat asiasta kertomaan...” sp

”Tytöt usein *häpeilevät* asiaa ja salaavat sitä viimeiseen asti, koska kokevat *syyllisyyttä*.” sp

”*Häpeä, itsesyytökset, pelko, inho ja kammo* olivat nyt sanoja sille, mikä oli ollut vain sanaton musta möykky rinnassani.” t1s121

”Terapiassa kävin läpi tunteitani. Se palautti mieleeni muistot ja tunteet. Ne tulivat *unina, hajuina ja muistoina*.” t2s57

Masennusta esiintyi ja se aiheutti joillekin kertojille negatiivista näkemystä elämästä ja itsestä. Myös itsetunnon heikkenemistä esiintyi. Nämä tulivat esille kahdessa kirjeessä. Myös somaattisia vaivoja, joille ei löytynyt aina selkeää diagnoosia, ilmeni. Muina tuntemuksina esiintyi syömis-, nukahtamis- ja keskittymisvaikeuksia.

”...*luottamukseni ihmisiin kärsi* hyvin paljon tapahtumien takia, kuten myös *itsetuntoni*.” k1

”Olen yksinäinen: olen kyllä joukossa puhelias, mutta en uskalla päästää ketään oikeasti lähelleni. *Minun on vaikea luottaa kehenkään täysin*.” t1s57

”Kävin läpi *masennuksen* ennen kuin edes pystyin mitään kertomaan...” k2

”Olen *kärsinyt psykosomaattisista oireista*, kuten *päänsärystä, vatsakivusta ja unihäiriöistä*, ja olen usein *tuntenut itseni arvottomaksi*.” t1s56

”Muistan jo pienenä itsekin ihmetelleeni, *miksi en syö, vaikka pidän kovasti ruoasta*. Äitikin aina kummasteli syömistäni, kun olimme ruokapöydässä.” t2s52

”*Patoutuneet tunteeni* ilmenivät muun muassa *keskittymisongelmina* koulussa ja kaikenlaisina salattuina *pelkoina ja epävarmuuksina*.” t2s211

Lisäksi esiintyi vihan tunnetta juuri tekijää kohtaan. Tämä tuli esille monessa selviytymiskertomuksessa ja yhdessä ammattilaisen sähköpostivastauksessa. Oli myös niitä, jotka eivät kohdistaneet vihaansa tekijää vaan esimerkiksi terveydenhoitohenkilökuntaa kohtaan, sillä uhri koki, että häntä ei oltu kohdeltu oikeudenmukaisesti. Eräessä selviytymiskertomuksessa seksuaalisesti hyväksikäytetty kirjoitti, että hänelle ei oltu kerrottu hänen oikeuksistaan ja häntä oli hoidettu aivan muusta asiasta. Kirjoittajasta tuntui, että yksi syy saattoi olla se, että hän oli aivan ylirauhallinen eikä esimerkiksi hysteerinen.

”Murrosikä tuo pintaan *tukahdutetun vihani*, joka ilmenee *kapinana, syömishäiriöinä ja rankkana alkoholinkäyttönä*.” t1s128

”Ja mitä enemmän aikaa on kulunut pääsee myös *viha* esiin.” sp

Vihaa on hyvä tuntea jossain määrin, sillä se voi auttaa purkamaan omia tunteita. Vihan patoutuessa seksuaalisesti hyväksikäytetty voi alkaa hoitamaan itseään alkoholilla, lääkkeillä ja/tai huumeilla. Tämä voi aiheuttaa aineiden väärinkäyttöä ja samalla kasvattaa itsemurhan riskiä.

9.2 Nuoren hakema tuki

Aineistosta nousi hyvin vahvasti esiin se, että tuen hakeminen on vaikeaa. Joko ei tiedetä, mistä hakea apua tai ei haluta puhua tapahtuneesta kenellekään. Yhdessä kirjeessä kirjoittaja totesi, että hän ei ole hakenut apua eikä tukea. Yhdestä kirjeestä ilmeni, että uhri ei ollut kyennyt hakemaan tukea. Tuen hakemisen esteenä oli myös tapahtuneen häpeäminen. Tämä ilmeni yhdessä kirjeessä ja yhdessä sähköpostivastauksessa.

”En hakenut apua, joten en myöskään tukea.” k3

”Häpeän ja tietämättömyyden vuoksi en ole apua hakenut tai saanut.” k1

”En ole saanut tukea, koska en ole kyennyt sitä hakemaan...”k2

”Osaltaan haluan tuoda julki tapahtumat, osaltaan häpeen niitä liikaa kertoakseni niistä.” k1

”Tytöt usein häpeilevät asiaa ja salaavat sitä viimeiseen asti, koska kokevat syyllisyyttä.” sp

Tuen hakeminen on vaikeaa, sillä kertominen tapahtuneesta koetaan haastavana. Tuen hakeminen on kuitenkin tärkeää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sillä syyllisyys ja häpeä saattavat nousta pinnalle yhä uudestaan. Tämä tuli esille yhdessä kirjeessä, kun kirjoittaja oli hakenut apua vasta myöhemmin selvittääkseen kaiken tapahtuneeseen liittyvän tuskan. Yhdessä sähköpostivastauksessa vastaaja hämmästeli sitä ristiriitaa, kun uhri tarvitsee apua ja syyllistää itseään siitä, että joutuu paljastamaan hyväksikäyttäjän teot. Ei pystytä puhumaan ammattilaiselle, esimerkiksi psykologille, tai aina edes ystävälle. Ystäville kertominen mainittiin kuitenkin yhdessä kirjeessä ja yhdessä selviytymiskertomuksessa ystävälle vihjaileminen.

”... , tähän asti olen vain miettinyt avun hakemista...” k2

”... , psykologillekaan en ole pystynyt asiasta puhumaan keskityin vain sen hetkisiin asioihin.” k2

”...enkä puhumaan kun muutamille ystävilleni joilta toki olen saanut tukea...” k2

”Minulla ei ole sellaista ystävää, jolle uskaltaisin kertoa. Eräälle ystävälleni olen hieman vihjaillut, ehkä hän arvaa.” t1s55

Nimettömänä pysyminen on helpompaa eli kerrotaan tapahtuneesta jonkin muun asian kautta, esimerkiksi kirjoittamalla. Kirjoittaminen ja kertominen tapahtuvat yleensä vasta sitten, kun tapahtuneesta on kulunut aikaa. Yksi netin kautta uhriksi joutunut kirjoittaja oli kyennyt laittamaan tukinettiin viestiä tapahtuneesta vasta yli kymmenen vuoden päästä. Tämä ajan kuluminen tuli esille muun muassa kahdessa kirjeessä.

”Nimettömänä se on huomattavasti helpompaa.” k1

”...olet ensimmäinen jolle kerron näistä tapahtumista.” k1

Ammattilaiset eivät aina tiedä, miten kohdata tai mihin ohjata seksuaalisen hyväksikäytön kokenut. Eräessä selviytymiskertomuksessa oli vahva kannanotto siitä, että tavallisilla lääkäreillä ei ole valmiuksia tällaisiin tilanteisiin. Uhri voidaan ohjata jonnekin, mutta ei olla varmoja, onko siitä apua uhrille. Myös puuttumiskynnys voi olla korkea ja pelätään, että ollaan väärässä. Ei haluta nähdä toisen todellista hätää. Eräs kertoja oli päässyt terveyskeskuslähetteellä psykoterapiaan. Lääkkeitä vaihdettiin koko ajan ja hän tunsu olonsa entistä raskaammaksi. Lisäksi uhria ei aina kuunnella vaan häntä hoidetaan jostain muusta syystä. Uhri ei aina kerro oikeilla sanoilla kokemastaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta ammattilaisilla täytyy olla valmiudet ja herkkyys aistia tapaamisen todellinen syy.

”Menin (lääkäriin) vastaanotolle ja kerroin käsistäni, jotka vapisivat joka tilanteessa. Odotin, että hän kysyisi miksi. Ei kysynyt, antoi vain reseptin ja sanoi kiitos ja näkemiin.” t1s175

”Aloin seota, kunnes olin psykoosissa. Minulle annettiin lähete mielenterveystoimistoon. Sain tavata puolen vuoden ajan psykologia, jonka kanssa sain puhua raiskauksesta.” t1s121

Apua haetaan myös itse, mutta esimerkiksi terapiassa voidaan käydä muista syistä. Tämä tuli esille yhdessä saamassani kirjeessä, mutta siinä ei selvinnyt, mitkä ovat ne syyt. Osaltaan kirjoittaja haluaa kertoa tapahtuneesta, mutta häpeä estää. Paha olo ja tuskaa ei osata aina yhdistää seksuaaliseen hyväksikäyttöön; ei uhrin eikä auttajan näkökulmasta, mikä tuli esille kahdessa selviytymiskertomuksessa. Tuen saaminen voi myös viivästyä, sillä moneen paikkaan voi olla jopa puolen vuoden jono. Se ei uhrin kannalta ole hyvä asia.

”Käyn terapiassa muista syistä, ...” k1

”Hain Kelalta terapiaa ja sain apua asioitteni lopulliseen kohtaamiseen.

Ensimmäinen vuosi terapiassa meni kuitenkin siten, että en löytänyt elämäni punaista lankaa enkä hyväksikäytön yhteyttä pahaan olooni....” t2s56

”Menin itse naimisiin naisen kanssa, joka oli kokenut seksuaalista hyväksikäyttöä lapsuudessaan. *Ajan myötä aloin ymmärtää, että hänen kokemustensa kautta etsin kosketusta maailmaan, johon minulla ei ole ollut sanoja. Vaimon tunteiden ja elämänvaiheiden kautta olen saanut siihen kosketuksen, mutta sitä on pitänyt jäsentää omassa terapiassa.*” t2s212

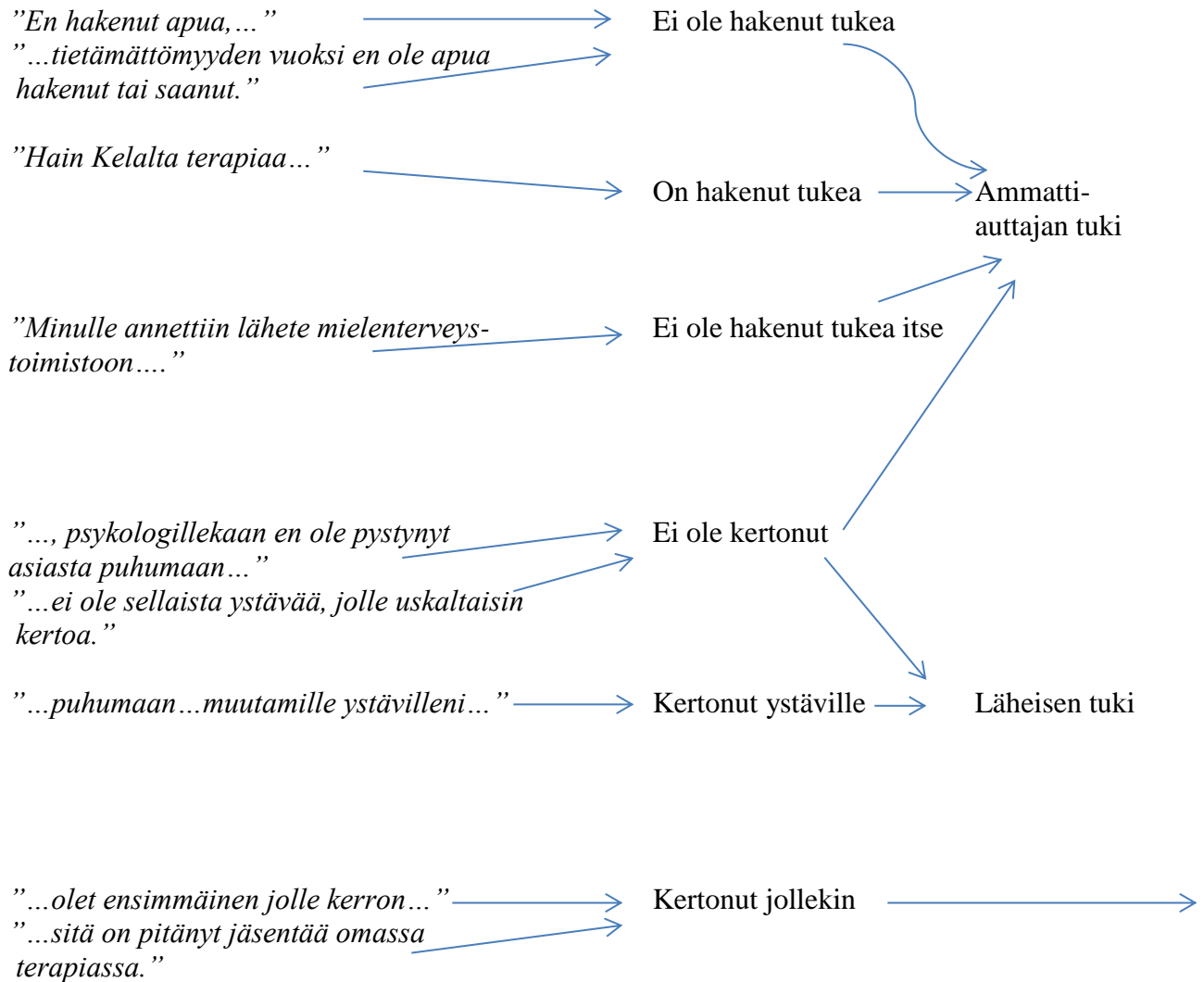
Tuen saaminen on tärkeää seksuaalisen hyväksikäytön kokeneelle. On ikävää, että joskus tuki ei kohtaa avun hakijaa siten kuin olisi tarpeen. Hakija ei löydä oikeita sanoja tai ei tiedä, mistä oireet johtuvat. Avun antaja taas ei huomaa kysyä oikeita sanoja. Toisinaan oikea terapiamuoto tai muu apu löytyy ja kohtaa avun tarvitsijan. Seuraavalla sivulla esitän kuvan (kuva 1) avulla tämän tulokappaleen analyysin etenemisen.

Alkuperäiset lainaukset

Pelkistetty ilmaus

Alaluokka

Kuva 1. Nuoren hakema tuki.

9.3 Tuen merkitys nuorelle

Aineistosta nousi esille se, että toisen kuunteleminen on tärkeää. Tärkeintä on, että osaa kuunnella ja on läsnä, vaikka toinen ei puhuisikaan. Ei ole merkitystä sillä, onko kuuntelija ammattilainen, ystävä tai joku muu. Myös asiallisuus ja toisen kunnioittaminen nähtiin hyvänä asiana, kun seksuaalisesti hyväksikäytetyltä kysellään tapahtuneesta. Toisinaan voi olla, että uhri ei osaa kertoa, jos häneltä ei kysytä. Muun muassa eräässä selviytymiskertomuksessa tuli esille, että kuuntelijan liika empaattisuus ei ole hyvä asia, sillä uhri kokee omat tunteuksensa kokemuksesta omikseen. Hyväksikäytetyn mielestä kukaan muu ei voi ymmärtää niitä.

Seksuaalisesti hyväksikäytetyn tarinan kuunteleminen nähtiin kaikissa selviytymiskertomuksissa enemmän tai vähemmän ja yhdessä kirjeessä tärkeänä tukimuotona. Myös tapahtuneesta kertominen koettiin tärkeänä, vaikka monelle se tuntui olevan vaikeaa juuri häpeän ja syyllisyyden tunteen takia.

”...ystävilleni joilta toki olen saanut *tukea kuuntelun muodossa.*” k2
”*Olen löytänyt ymmärrystä ja uskallusta olla juuri minä. Saan nauttia asioista, joista kaikki muutkin nauttivat.*” t2s58

”*Miksen sitten kerro, saisinhan siten tukea?*” t1s57

Kirjoittajat kokivat terapian yleensä auttavan. Heidän mielestään se auttoi näkemään todellisuuden. Uhri oppi elämään ja kohtaamaan arkipäivän haasteet. Elämä ei pyörinyt vain menneessä. Muun muassa eräs kertoja kirjoitti tarvinneensa ”viisaiden ihmisten ymmärrystä ja ohjausta”. Eräässä selviytymiskertomuksessa tuli kuitenkin esille, että kertoja ei ollut tyytyväinen saamaansa terapiaan. Terapiassa käsiteltiin kaikkea muuta, mutta ei raiskausta, kuten kirjoittaja kertomuksessaan toi esille. Lisäksi eräs kertoja kirjoitti, että itse apua tarvitsevat hakeutuvat hoitamaan toisia. Hän oli päässyt ryhmäpsykoterapiaan ja se oli hänelle valtava shokkikokemus. Hän ei voinut hyväksyä olevansa itsekin uhri.

”*Terapia auttoi mielestäni eniten siihen, että aloin oikeasti kohdata arkipäivän todellisuuttani.*” t2s56

”... ryhmäpsykoterapiaan, joka oli tarkoitettu seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneille naisille. *Tuo ryhmäterapia oli minulle valtava shokki ja koettelemus. Itkin muiden kohtaloita ja olin poissa tolaltani. En voinut mitenkään ymmärtää,*

mitä kaikkea ne naiset olivat joutuneet kokemaan. *Oli vaikeaa ja vastenmielistä hyväksyä olevansa itsekin uhri.*”t2s78

”*Olin katkera saamastani terapiasta, jossa ei käsitelty raiskausta lainkaan.*”
”*Olen käynyt koko ajan mielenterveystoimistossa keskustelemassa arjestani, tosin en ole saanut sieltä terapiaa raiskaukseen.*” t1s121-122

Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut voi hakea oikeutta, mutta puhuminen ja tapahtuneen uudelleen käsittely vieraiden ihmisten kanssa voi olla joillekin todella vaikeaa. Syytteen nostaminen ei ole helppoa ja oikeusjärjestelmä ei aina ole se oikea tukimuoto. Hyväksikäyttäjä voi saada tuomion, mutta oikeuden käsittelyyn voi mennä aikaa ja se voi jatkua esimerkiksi hovioikeudessa. Uhri joutuu käsittelemään tapahtuneen uudestaan ja se voi tuntua voimakkaana kokemuksena. Yhdessä kirjeessä kirjoittaja kertoi haluavansa saada tapahtuneen pois mielestään. Hän ei tehnyt rikosilmoitusta.

”*Suljin vuosia asian mielestäni en tehnyt ilmoitusta asiasta enkä puhunut kenellekään tapahtuneesta.*” k2

Eräässä selviytymiskertomuksessa oli lause, mikä kuvaa varmaan hyvin joidenkin uhrien tuntemuksia:

”*Itse koen, että olisin saanut oikeuskäsittelystä paljon paremmat traumat kuin itse tapahtumasta.*” t1s105

Yhdessä selviytymiskertomuksessa tarinan kirjoittaja totesi, että oikeuden saaminen on liian myöhäistä. Tapahtuneesta oli kulunut 29 vuotta eli se oli vanhentunut. Hän halusi kuitenkin sillä tavalla oikeutta, että joku sanoisi hänelle, että häntä ei olisi saanut raiskata.

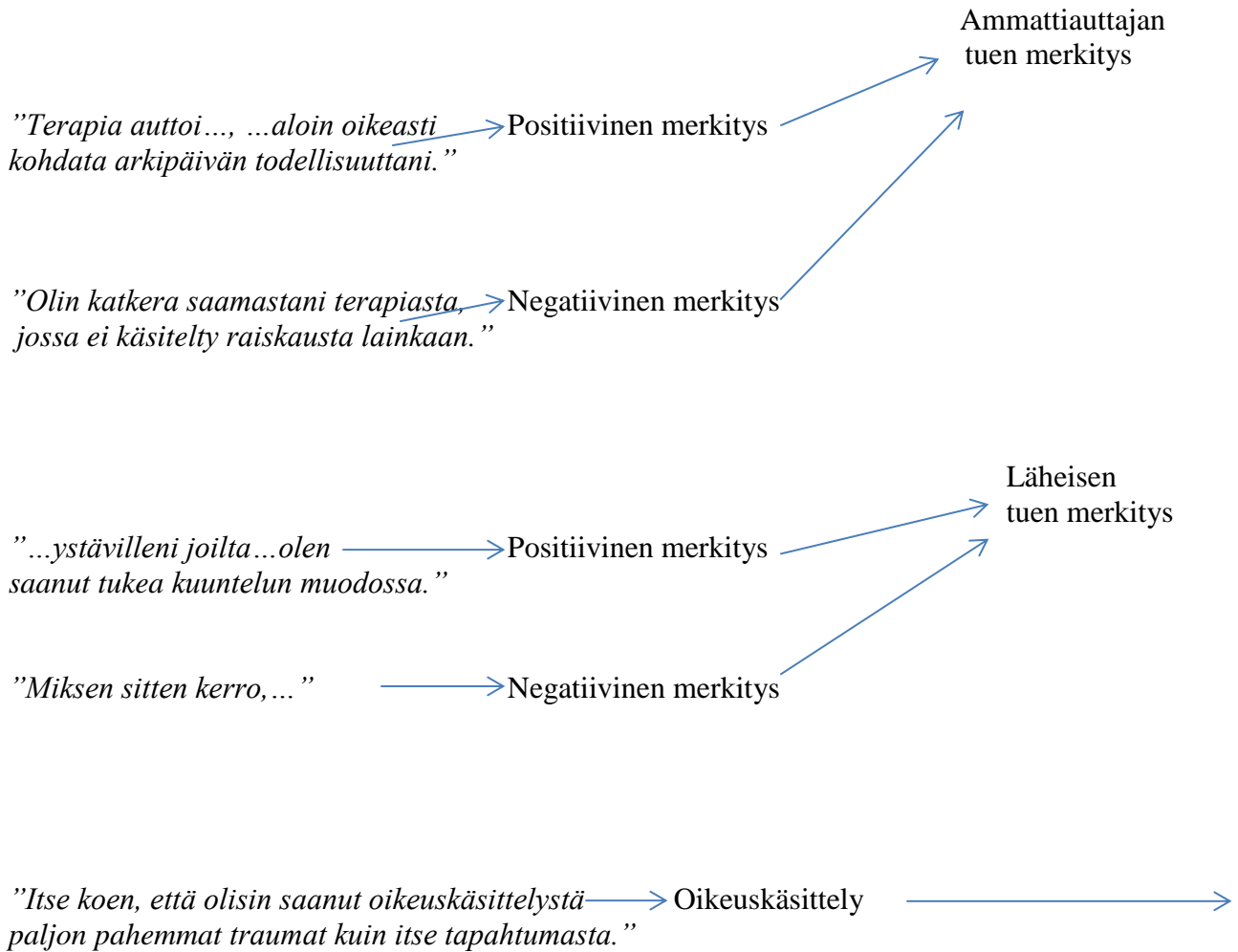
”*Haluaisin myös oikeutta, mikä tosin on liian myöhäistä.*” t1s122

Oikeusprosessin läpikäyminen voi olla uhrille todella vaikeaa, sillä jo arjessa selviytyminen voi tuntua haasteelliselta. Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut tarvitsee paljon tukea hakiessaan oikeutta. Oikeusprosessit kestävät ja oikeuden päätös voi olla seksuaalisen hyväksikäytön kokeneelle raskas. Hän voi kokea, että päätös ei ole ollut oikeudenmukainen ja tekijä pääsee liian helpolla. Seuraavalla sivulla esitän kuvan (kuva 2) avulla tämän tulokappaleen analyysin etenemisen.

Alkuperäiset lainaukset

Pelkistetty ilmaus

Alaluokka

Kuva 2. Tuen merkitys nuorelle.

9.4 Nuoren selviytyminen

Selviytyminen seksuaalisesta hyväksikäytöstä voidaan kokea monella eri tavalla. Yhdessä kirjeessä runojen kirjoittaminen, joissa käsiteltiin tapahtunutta ja siihen liittyviä tunteita, koettiin selviytymiskeinona. Kirjoittajan luottamus ihmisiin oli kärsinyt ja hänelle nimettömänä kertominen oli helpompaa. Myös eräässä selviytymiskertomuksessa kirjoittaja kertoi, että asioiden erittely kirjoittamalla auttaa paljon. Hän neuvoi keräämään paperille asiat, jotka uhri on menettänyt ja niiden vierelle hyvät asiat, joita ei ole menettänyt tapahtuneen jälkeen. Häntä itseään oli auttanut se, että hän elää edelleen ja voi vaikuttaa menetysten korjaamiseen, jos vain haluaa. Lisäksi hän mainitsi piirtämisen ja kirjoittamisen, joiden avulla voi yrittää hahmottaa mielialojaan.

”Olen selvinnyt niistä kirjoittamalla ne tunteet ja tapahtumat runoihin,...” k1

Joillekin seksuaalisen hyväksikäytön kokeneille on vaikeaa, kun on kulunut aikaa, käydä tapahtunutta uudestaan läpi. Lisäksi jotkut eivät halua puhua asioistaan vieraiden ihmisten kanssa. Tapahtuneen unohtaminen koetaan eräänä selviytymiskeinona. Tämä tuli esille yhdessä kirjeessä, jonka kirjoittaja ei ollut hakenut tukea. Yhdessä selviytymiskertomuksessa hyväksikäytön kokenut piti ystäviä tärkeinä voimavaroina selviytymisessä ja juuri ystäville kertominen mainittiin myös yhdessä kirjeessä. Kirjeessä korostui myös se, että tapahtunutta oli yritetty ensin unohtaa. Lopulta kirjoittaja oli kuitenkin pystynyt kertomaan asiasta ystävilleen ja nyt hän oli laittanut viestiä tukinettiin selvittääkseen kaiken siihen liittyvän pahanolon tunteensa.

”Se vaan meni ohitse, enkä enää edes mieti/muista tapahtunutta kunnolla.” k3

”Möykyn purkamisessa ovat auttaneet ammattilaiset ja amatöörit, joita myös ystäviksi kutsutaan.” t2s23

”Suljin vuosia asian mielestäni... Viime vuosina olen saanut kerrottu asiasta.... Vasta nyt olen kyennyt laittamaan viestiä tukinettiin asiasta, tähän asti olen vain miettinyt avun hakemista selvittääkseni ihan kaiken asiaan liittyvän pahanolon ja tuskan.” k2

Kaikissa selviytymiskertomuksissa ja yhdessä kirjeessä tuli esille, että selviytyminen vie aikaa. Tunteet heittelevät laidasta laitaan ja selviytymisen tunteesta ei olla varmoja. Selviytymisessä

korostui myös se, että uhri haluaa nähdä tulevaisuuteen ja välillä tulee hyviäkin kokemuksia. Eräässä selviytymiskertomuksessa kertoja uskoi, että ihminen pystyy selviytymään mistä vain, jos hän itse päättää niin. Lisäksi hyvät ystävät ja kunnossa olevat perhesuhteet auttavat. Myös usko Jumalaan ja Jeesukseen, rukoileminen ja voimaantumisen tulivat vahvasti esille kolmessa selviytymiskertomuksessa.

”En tiedä, olenko selvinnyt raiskauksesta. Ehkä tulevaisuudessa olen selvinnyt siitä.” t1s123

”Ja minähän menen eteenpäin, vaikka kipeää tekee. Matka on ollut pitkä ja raskas, mutta ranta on jo näkyvässä, ja se antaa valtavasti voimia ja toivoa. Enköhän minä pääse lopulta maihinkin.” t1s57

”Saan hyviäkin elämäkokemuksia, ja välillä elämä myös kantaa. Uskaltaudun vähitellen ulos eristyksestäni. Harjoittelen luottamusta.” t1s129

”Meillä kotona ei puhuttu Jumalasta, mutta rukoilin noin 10-vuotiaasta lähtien Jumala, auta, ja olen kokenut, että Jumalan apu on tullut pienen ihmisen voimaksi.” t2s136

”Kiitän kaikkia auttajiani. He ovat tarkoittaneet parastani. Koen kuitenkin, että arvoni löytyi uskosta Jeesukseen. Olen parantunut masennuksesta. En syö enää lääkkeitä...vaikeista asioista on mahdollista toipua.” t2s80

Syällisyys on usein tunne, jota uhri kokee tapahtuneen jälkeen. Yhdessä kirjeessä kirjoittaja koki, että syällisyyden tunne on nyt aikuisena jäämässä pois, mutta häpeä nousee vielä välillä pintaan. Eräässä selviytymiskertomuksessa tuli esille myös se, että uhrin omainen voi kokea syällisyyttä tapahtuneesta ja itse uhri joutuu olemaan se kantava voima.

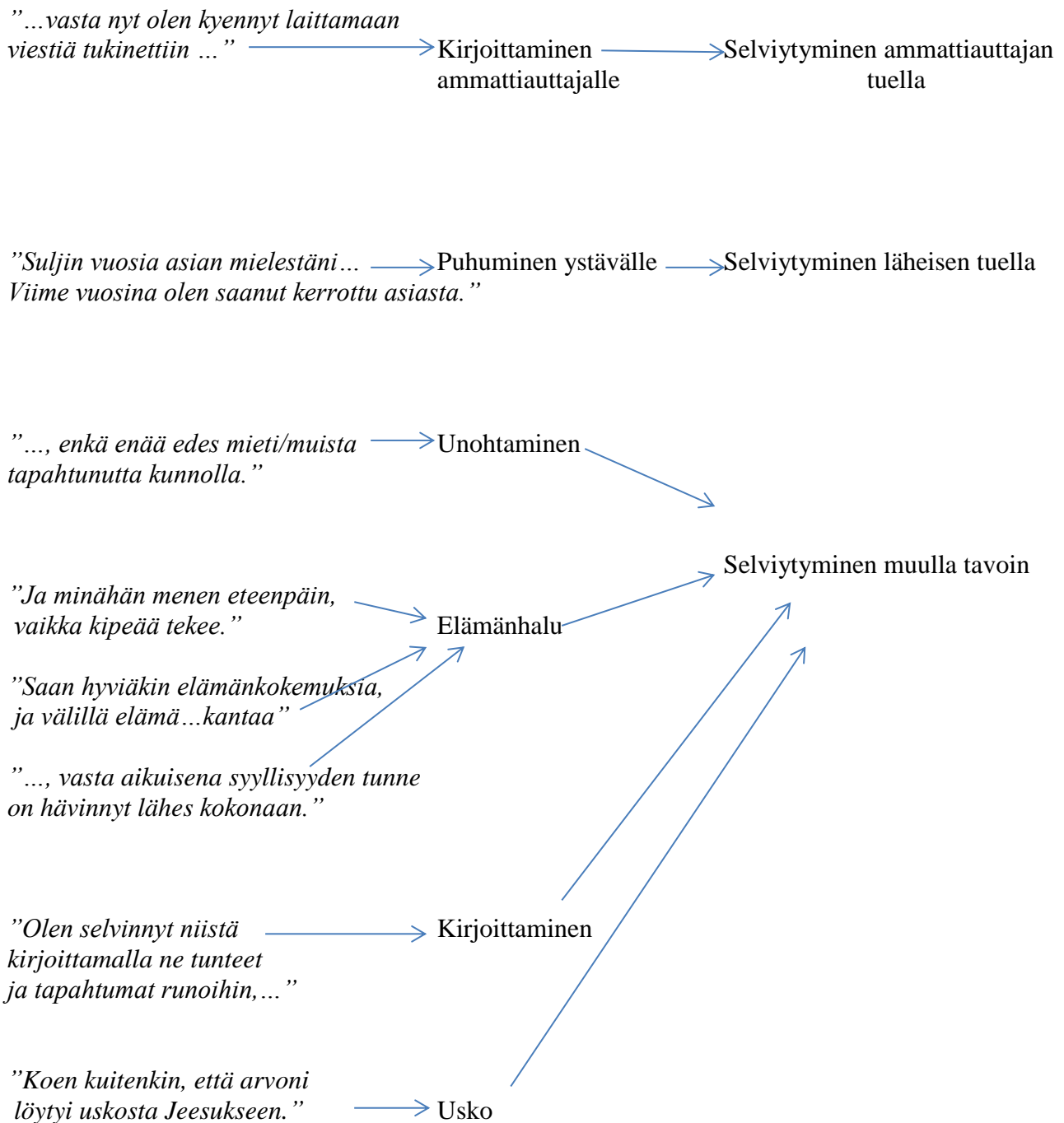
”Olen kokenut häpeää ja syytellyt itseäni kaikesta, vasta aikuisena syällisyyden tunne on hävinnyt lähes kokonaan. Häpeä vielä toisinaan tulee pintaan.” k2

On monta tapaa selviytyä traumaattisesta kokemuksesta, kuten puhuminen, kirjoittaminen, usko Jumalaan, unohtaminen ja luottamus siihen, että elämä kantaa kuitenkin. Selviytyminen voi tapahtua ammattiauttajan tai läheisen tuella tai jollain muulla tavalla, jokaisen on vain löydettävä se itselle sopiva keino. Sitä ei voi toisen puolesta määrätä; ehdottaa voi kyllä. Seuraavalla sivulla esitän kuvan (kuva 3) avulla tämän tulokappaleen analyysin etenemisen.

Alkuperäiset lainaukset

Pelkistetty ilmaus

Alaluokka

Kuva 3. Nuoren selviytyminen.

Seitsemässä selviytymiskertomuksessa nousi vahvasti esille, että selviytyminen on paljon itsestä kiinni. Eräässä selviytymiskertomuksessa oli mainintaa siitä, että ei saa jäädä itsesääliin vaan yrittää hoitaa arkipäiväiset asiat, jotta ei tule ylimääräistä stressiä hoitamattomista asioista. Jokaisen on löydettävä itse se tie, joka auttaa. Mikäli ei selviä yksin, on haettava apua. Myös omaa luottamustaan ei saa menettää. Tämä tuli esille muun muassa kahdessa selviytymiskertomuksessa:

”Ihan ensimmäisenä on pitänyt oppia uskomaan rakkauteen todellisena asiana...
Luottamuksen oppiminen seuraa ihan kannoilla, ja sen kautta paljon muuta.” t2s23

”Olen löytänyt *ammatti-ihmisen, johon luotan* niin paljon, että hänen kanssaan uskallan kohdata menneisyyteni möröt. Hänen kanssaan *yritän päästä eroon vanhoista, loppujen lopuksi tuhoavista, selviytymiskeinoistani ja löytää uusia, terveitä tapoja selvitä*, jotta voin alkaa parantua ja elää. ... uskon, että *arpien kanssa oppii elämään, jos saa riittävästi apua.*” t1s185-186

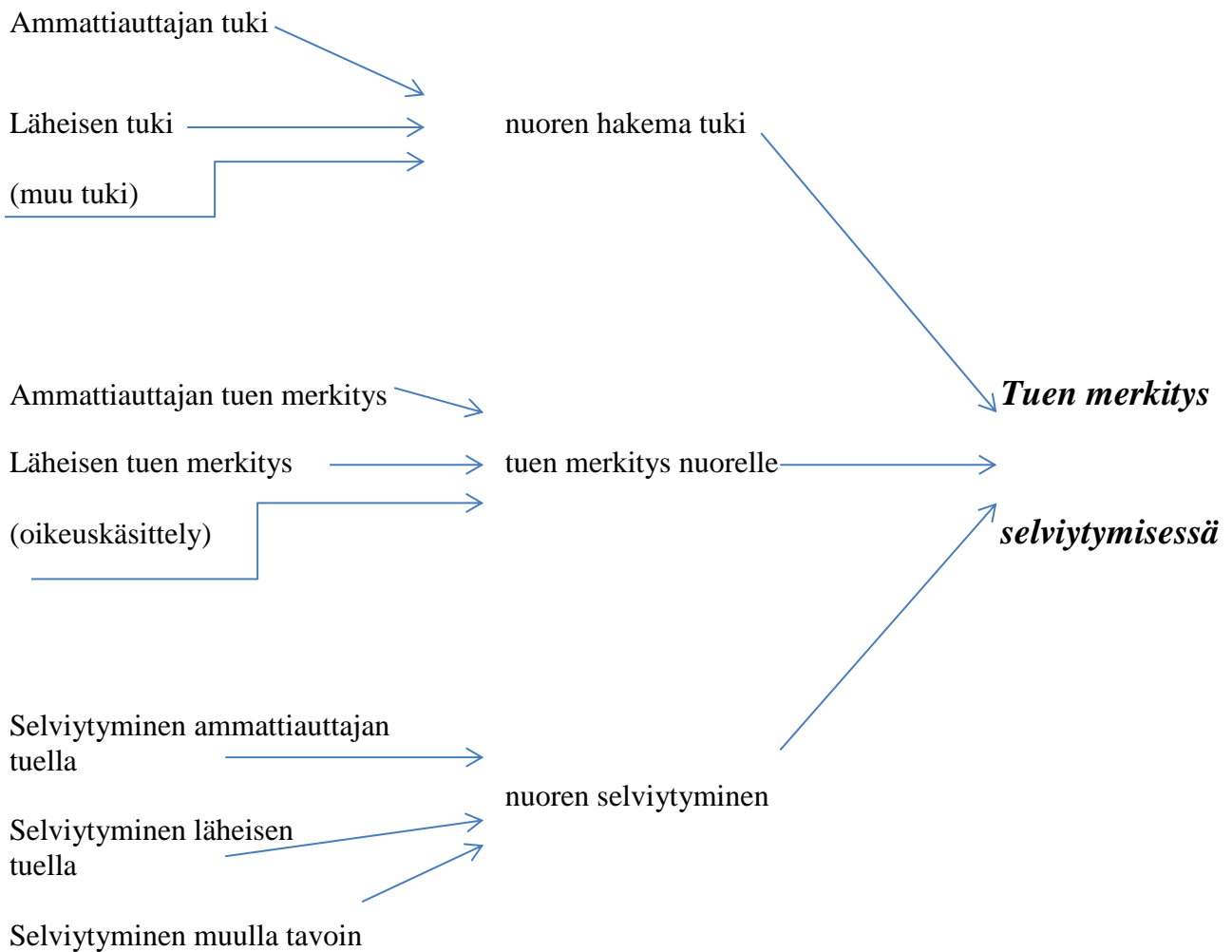
Seksuaalisen hyväksikäytön kokeneen tuen saanti on tärkeää. Tuen hakeminen on vaikeaa ja aina tuen saaminen ei auta selviytymisessä traumaattisesta kokemuksesta, mutta uhria ei saa jättää yksin ajatustensa kanssa. Ei ole selkeää tukipakettia, jonka avulla selviytyminen voi tapahtua sillä jokainen seksuaalisen hyväksikäytön kokenut on yksilö. Selviytyminen voi kestää vuosia, mutta pienelläkin avulla ja huomioimisella voi lisätä tuen merkitystä selviytymisessä. Seuraavalla sivulla esitän kuvan (kuva 4) avulla tämän tulokappaleen analyysin etenemisen. Yhdistäväksi luokaksi on lopulta muodostunut *tuen merkitys selviytymisessä* eli tutkimuksen peruskysymys.

Alaluokka

Yläluokka

Yhdistävä luokka

Kuva 4. Tuen merkitys selviytymisessä.

10 YHTEENVETO

Tutkimuksellani olen pyrkinyt ilmiön kuvaamiseen. Aineisto on ollut monipuolista, sillä en saanut alkuperäisellä suunnitelmalla aineistoa tarpeeksi. En kuitenkaan halunnut luopua niistä kolmesta kirjeestä, jotka sain. Niissä nousi kuitenkin samoja asioita esille, esimerkiksi ikä tapahtuma-aikana ja tuen hakeminen eli ei oltu haettu tukea sekä häpeän tunne. Koko tutkimusaineistosta nousi vahvasti esille uhrin kokema syyllisyys. Häpeä ja syyllisyys saattoivat olla myös esteenä tarinoiden kertomiseen. Merja Laitisen (2004) tutkimuksessa ”Häväistyt ruumiit, rikotut mielet” käsitellään lapsina lähisuhteissa seksuaalisesti hyväksikäytettyjen naisten ja miesten elämää. Tutkimus antaa viitteitä siihen kuinka syyllisyys ja häpeä vaikuttavat uhrin sisäiseen rakentumiseen ja miten ne vaikuttavat myöhemmin muun muassa sosiaalisiin suhteisiin ja seksuaalisuuteen.

Tutkimuksestani nousi esille, että tuen hakeminen on vaikeaa; ei tiedetä, mistä hakea apua tai ei kyetä hakemaan sitä. Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut voi tuntea esimerkiksi somaattisia vaivoja, unettomuutta ja keskittymisvaikeuksia, joihin haetaan apua. Perimmäinen syy jää kuitenkin hoitamatta, kun nuori ei pysty kertomaan traumaattisesta kokemuksesta tai auttaja ei huomaa edes kysyä. Monet ammattiauttajat tarvitsevat lisää koulutusta, jotta he pystyvät kohtaamaan seksuaalisesti hyväksikäytetyn ja saattamaan hänet mahdollisesti lisätuen piiriin.

Tuen hakemisessa kuuntelu koettiin tärkeänä; että toinen on läsnä. Kuitenkin kertominen tapahtuneesta saattoi olla uhrille vaikeaa, mutta toisinaan kirjoittaminen ja piirtäminen koettiin helpottavan avautumista. Ystävät olivat tärkeitä, mutta kertominen heille saattoi tuntua haastavalta. Myös terapiassa käynti auttoi joitakin, sillä se auttoi jäsentämään arkipäivän asioita. Toisaalta terapiaan pääseminen on vaikeaa, sillä jonot ovat pitkiä. Kertominen vieraalle ihmiselle pitkän ajan kuluttua koettiin vaikeaksi ja jotkut eivät saaneet terapiasta toivomaansa apua.

Kirjoittaminen ja nimettömänä pysyminen olivat joillekin se helpoin vaihtoehto. Traumaattisesta kokemuksesta kertominen tavalla tai toisella saattoi viedä kuitenkin aikaa, jopa vuosia, sillä tapahtunut haluttiin toisinaan unohtaa. Oikeusjärjestelmä on yksi tuen muoto seksuaalisesti hyväksikäytetyille, mutta oikeuskäsittely koettiin vaikeana ja traumatisoivana, sillä käsittelyt saattavat viedä aikaa ja tapahtuman uudelleen käsittely nostaa ikävät muistot pintaan.

Selviytymiskeinoja on useita. Selviytymiskeinoina voivat olla esimerkiksi runojen kirjoittaminen omista tuntemuksistaan tai asioiden erittely kirjoittamalla: mitä on menettänyt ja mitä ei ole

menettänyt traumaattisen kokemuksen jälkeen. Tutkimuksessani nousi esille, että ei ole aina mahdollista todeta, koska seksuaalisen hyväksikäytön kokenut on selviytynyt, miten ja minkä tuen avulla. Selviytyminen ja selviytymisen tunne ovat itsestä kiinni. Tärkeintä on kuitenkin, että ei jäää itsesääliin vaan yritetään katsoa tulevaisuuteen. Selviytymisessä tarvitaan myös luottamusta muihin ihmisiin.

Toivon, että lasten seksuaalista hyväksikäyttöä tutkitaan jatkossakin ja erityisesti internetiin liittyen. Internet on hyödyllinen tiedon lähde, mutta siellä on myös vaaransa, kun joudutaan kiusaamisen kohteeksi tai ajaudutaan keskusteluun hyväksikäyttäjän kanssa. Uhrien näkökulmia tuen saamiseen, kohtaamiseen ja selviytymiseen on tutkittu vähän ja heidän äänensä saaminen kuuluville on haasteellista. On paljon kysymyksiä, joihin ei vielä ole saatu vastauksia. Saadaanko silti koskaan, sillä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei aina tule ilmi ja osa tapauksista jää ikuisiksi ajoiksi vain uhrin mielen syvyyksiin. Lisäksi on muistettava, että hyväksikäyttäjänä voi olla myös nainen, vaikka se on harvinaisempaa.

11 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Internetissä tapahtuvaan tai sitä kautta johtaneeseen seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja siitä selviytymiseen liittyvää tutkimusta on vähän. Seuraavassa muutamia tutkimuksia ja pari teosta, joissa on muun muassa ohjeita ja tietoa liittyen seksuaalisen hyväksikäytön kokeneen kohtaamiseen:

Ruotsin rikosentorjuntaneuvosto (Brå Brottsförebyggande rådet) on tehnyt selvityksen vuonna 2007 liittyen internetissä toteutuvaan groomingiin. Brån aineisto vuosilta 2004–2006 on ollut kattava, sillä vuonna 2007 valmistunut raportti perustuu peruskoulun 9. luokkalaisille tehtyyn kyselyyn, tottuneille 15–17-vuotiaille netinkäyttäjille tehtyyn web-kyselyyn sekä poliisin aineistoon seksuaalirikoksista, jotka ovat kohdistuneet lapsiin (Brå 2007, 30; Lampainen 2011, 16-18).

Brån selvityksessä on tullut esille, että internetissä tapahtuu seksuaalissävytteistä ehdottelua, mikä täyttää groomingin tunnusmerkit. Suurin osa ei johda fyysiseen kontaktiin, mutta yhteydenpito uhrin kanssa on voinut kestää jopa pari vuotta. Uhrit ovat useimmiten tyttöjä ja tekijät miehiä. Uhreilla on yleensä ongelmia elämän eri osa-alueilla, kuten sosiaalisissa suhteissa, koulunkäynnissä ja päihteiden käytössä. Myös rikollisuutta saattaa olla uhrien taustalla. (Brå 2007 64–65; Salmi 2008, 133–135; ks. Lampainen 2011.)

Noora Ellonen ym. (2008) ovat tehneet tutkimuksen nuorten väkivaltakokemuksista 6. ja 9. luokkalaisilla. Tutkimuksessa on tullut esille myös seksuaaliseen hyväksikäyttöön johtaneet internet-tuttavuudet (Salmi 2008, 124, 133). Tutkimuksessa on tullut ilmi samanlaisia tutkimustuloksia liittyen seksuaaliseen hyväksikäyttöön internetissä ja hyväksikäytettyjen taustoihin kuin esimerkiksi Ruotsin rikosentorjuntaneuvoston tekemässä selvityksessä.

Katri Lampaisen (2011) pro gradu ”Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö” käsittelee grooming-prosessia internetin kautta. Hän tutkii siinä miten internetin kautta aloitettu vuorovaikutussuhde lapsen ja hyväksikäyttöön pyrkivän aikuisen välillä on alkanut, millaiseksi se on muodostunut ja millä tavalla sitä on ylläpidetty. Tutkimusaineistoa on saatu lasten seksuaalisia hyväksikäyttör rikoksia tutkivien poliisiviranomaisten vastauksista. Tutkimus on toteutettu verkkokyselynä poliisin intranetin ja sähköpostilistan kautta.

Rikosoikeuden professori Matti Tolvanen ja nettipoliisi Marko Forss ovat tutkineet kaikki rikosilmoitukset ja selostusosat, jotka oli tehty aikavälillä 1.6.2011–31.5.2013. Niistä osa olisi pitänyt kirjata hyväksikäyttörikoksena houkuttelurikoksen sijaan. Yli puolet houkuttelusta oli tehty sosiaalisen median kautta. Lähes kaikki epäillyt olivat olleet tuntemattomia uhrille ja suurin osa uhreista oli tyttöjä. Vuoden 2014 alusta poliisille on tullut oikeus käyttää televalvontaa, joten poliisilla on entistä paremmat mahdollisuudet selvittää houkuttelurikoksia. Tolvasen ja Forssin selvitys on julkaistu lakitietopalvelu Edilexissä. (Edilex 2013/35.) Tästä artikkelista myös toinen nettipoliisi, Jutta Antikainen Helsingin poliisilaitokselta, mainitsi sähköpostivastauksessaan. Lisäksi hän mainitsi, että ”kyllä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat noususuhdanteessa internetissä”. Suomessa on kolme täysipäiväisesti työskentelevää nettipoliisia ja he työskentelevät Helsingissä.

Pirkko Brusilan ym. (2009) teos ”Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori” antaa nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille neuvoja ja valmiuksia nuoren ja hänen perheensä auttamiseksi. Kirjassa käsitellään muun muassa internetin vaaroja ja kuvataan toipumiseen liittyviä terapeuttisia menetelmiä sekä annetaan tietoa alan ammattilaisille työssä jaksamisesta. On huomioitavaa, että kirjassa tarkastellaan myös poikiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä. Teos sopii kaikille kasvattajille, vanhemmille ja sosiaali- ja hoitoalan ammattilaisille.

Petra Kjällmanin (2011) teos ”Rikoksen uhrin käsikirja”. Kirja on tehty yhdessä rikosuhripäivystyksen kanssa ja se käsittelee uhrille ja muille läheisille selviytymistä tukevaa tietoa. Myös läheiset tarvitsevat tukea ja tietoa siitä, miten kohdata uhri. On paljon kysymyksiä, joita uhri joutuu käsittelemään ja rikoksen vaikutukset vaihtelevat muun muassa tapahtuneen rikoksen mukaisesti. Teos antaa myös tietoa uhrin kohtaaville viranomaisille, jotta he voivat tukea uhrin toipumista. On todella tärkeää, että uhri ei jää omien tuntemustensa kanssa yksin.

12 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa olen pohtinut: onko internetistä tullut emotionaalisen ja sosiaalisen kanssakäymisen korvike? Virtuaalisessa maailmassa on helppo kohdata toinen ihminen. Ei tarvita kosketusta tai kohtaamista kasvokkain. Esimerkiksi keskustelupalstoilla tai kuvasivustoilla voi arvostella muita tuntematta syyllisyyttä sanomisistaan. Näkymätön väkivalta lisääntyy ja nuoret oireilevat syystä, jota emme tunnista tai tiedä. (Ronkainen & Näre 2008, 10–11; Vilka 2011, 116, 156.)

Internetin käytön ohjaaminen ja valvonta eivät ole pelkästään vanhempien vastuulla vaan koko yhteiskunnalla. Vanhempien on hyvä tietää, millä internet-sivuilla lapset liikkuvat, mutta myös opettajat voivat antaa ohjeita, miten sivuilla asioidaan turvallisesti. Useille sivustoille täytyy rekisteröityä ja sivustoilla vierailee myös niin sanottuja valvojia, jotka poistavat asiattomia kuvia ja tekstejä. Valvonta ei kuitenkaan ole aukotonta ja poistoissa esiintyy viivettä. (Laukkanen 2007, 211–212; Kallio 2009, 143.)

Kiellot eivät estä lasta käymästä internetissä. Siellä käydään salaa, kun vanhemmat eivät ole paikalla tai mennään paikkoihin, joissa tietokoneen käyttö onnistuu, esimerkiksi kavereiden luokse tai niin sanottuihin nettikahviloihin. Hyvä keino on, että lasta ohjeistetaan internetin käytössä ja kerrotaan, mitkä sivut ovat sallittuja ja miten siellä voi liikkua. Muun muassa koulu voi toimia tässä hyvänä esimerkkinä ja ohjeistaa lasta. Lisäksi vanhemmat voivat neuvoa ja opastaa lasta internetin käytössä, mutta tärkeintä on, että vanhemmat ovat läsnä. Silloin vältetään monelta harmilta. Lapsi tietää saavansa tukea ja turvaa läheiseltä ihmiseltä eikä vastauksia tarvitse hakea esimerkiksi keskustelupalstojen tuntemattomalta henkilöltä.

Tietokoneen käyttö kuuluu kuitenkin lasten maailmaan. He ovat kasvaneet teknologisessa yhteiskunnassa ja internet on oiva apuväline muun muassa koulukäynnissä, sillä sieltä löytyy vastauksia moneen aihealueeseen. Internetistä ei saa kuitenkaan tulla vapaa-ajan täyttäjää. Lapsi ei saa uppoutua liikaa virtuaalimaailmaan, sillä ilman vanhempien läsnäoloa ja tukea lapsi ei pysty suodattamaan kaikkea sitä tietoa, mitä internetistä löytyy (Oksanen & Näre 2006, 110; Kallio 2009, 143). Lapsi voi olla taitava tietokoneen käyttäjä, mutta henkisesti hän ei ehkä ole valmis kaikkeen siihen, mitä sieltä löytyy ja mihin siellä voi törmätä.

Vanhemmat eivät aina ole tietoisia internetin käytännöistä ja siihen liittyvistä vaaroista. Heille tulee usein yllätyksenä, kenen kanssa heidän lapsensa keskusteleo internetin monipuolisessa maailmassa ja mitä tietoa lapsi sieltä hakee. Vanhemmat, lapset ja muut aikuiset esimerkiksi koulussa tarvitsevat lisää tietoa ja koulutusta, jotta he oppivat käyttämään internetiä turvallisella tavalla. Selvityksen mukaan juuri vanhemmat ovat keskeisessä asemassa lasten ja nuorten ohjeistamisessa turvalliseen internet-käyttöön. (Brå 2007, 64–72.) Myös tuen hakemisen merkityksestä on annettava tietoa sekä siitä, mistä tukea voi hakea.

Matkan varrella luin myös lehdistä ja nettisivuilta otsikoita ja artikkeleita, mitkä liittyivät seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja internetiin. Suurin osa käsitteli tekijän saamaa rangaistusta, sakkoa tai ehdollista ja hyvin harvoin ehdotonta vankeusrangaistusta. Lisäksi tutkin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen eli THL:n kouluterveyskyselyä, joka oli tehty keväällä 2013, sillä siinä oli uutena kysytty seksuaalisen väkivallan kokemisesta. Kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi.

Tulokset esimerkiksi Porissa herättivät huolta, sillä peruskoululaisista (8.-9. luokkalaisia) 18 %, lukiolaisista 15 % ja ammatillisen oppilaitoksen vastaajista (WinNova 1.-2-vuosikurssit) 25 % ilmoitti kokeneensa seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti (THL, kouluterveyskysely 1). Satakunnassa vastaavat luvut olivat 16 %, 15 % ja 24 % (koko maa 14 %, 14 % ja 22 %) (THL, kouluterveyskysely 2). Kouluterveyskyselyn tuloksia tullaan Porin kaupungin osalta käymään läpi koulujen hyvinvointityöryhmissä sekä lasten ja nuorten parissa työskentelevien kanssa. Kehittämispäällikkö Minna Piispa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta uskoo, että vanhemmat ja viranomaiset eivät tiedä kuinka yleistä nuorten kokema seksuaalinen väkivalta on ja että suurin osa häirinnästä tapahtuu sosiaalisen median kautta (kts. THL, blogi). Mielestäni on hyvä keskustella myös nuorten kanssa tuloksista ja antaa heille tietoa tukitoimista sekä internetiin liittyvistä asioista; sen hyvistä puolista, mutta myös huonoista.

Eri alojen ammattilaisilla on tärkeä rooli ennaltaehkäisevässä työssä, kun puhutaan lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Ammattilaisten on kuitenkin tiedettävä digitaalisen median merkitys hyväksikäytössä, jotta he voivat tunnistaa ongelman. Yhteistyö eri viranomaisten kesken on tärkeää, jotta lapsi ja hänen perheensä saavat oikean ja riittävän tuen. On hyvä tietää, mihin ohjata seksuaalista hyväksikäyttöä kokenut lapsi ja hänen perheensä. Mielestäni nuorille on annettava jo koulussa tietoa siitä, mistä voi hakea apua ja tukea. Näitä ovat muun muassa sosiaali- ja terveystyöntekijät, poliisi, koulupsykologi ja koulukuraattori.

Myös esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry:llä, Lastensuojelun keskusliitolla, Nuorten Kriisipisteellä ja Tyttöjentalolla on omat nettisivunsa. Lisäksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivuilta löytyy Viisaasti verkossa -ohjeet. THL:n sivuilta löytyy ”Mun kroppa. Mä päätän.” – kampanjan tietoa nuorille. Tarkoituksena on kannustaa nuoria määrittelemään omat rajansa, tunnistamaan uhkatilanteita ja puhumaan oikeuksiensa loukkauksista. Rajat ry toimii seksuaalisesti loukattujen miesten tukiverkostona. Liitteessä 1 on mainittu muutamia auttavia tahoja, joihin voi ottaa yhteyttä (liite 1).

Alaikäisten seksuaalista hyväksikäyttöä internetissä on, mutta miksi se ei tule ilmi siinä määrin kuin sitä esiintyy. Kyselyissä ja esimerkiksi poliisin tutkimuksissa on selvinnyt, että ilmiö on hyvinkin laaja. Kuten Vilka (2011, 111) mainitsee, lasten ja nuorten seksuaalinen hyväksikäyttöä esiintyy laajemmin kuin tilastot kuvaavat. Ehkä syynä on uhrin tuntema häpeä, siitä ei kerrota tai hyväksikäyttäjät eivät jää kiinni, sillä internetissä on niin helppo piiloutua. Syynä on varmaan myös se, että ammattilaiset eivät osaa kohdata uhria tai eivät halua tietää koko asiasta, sillä se vaatii myös ammattilaiselta itseltään vankkaa tietämystä uhrin kohtaamisesta ja tuen piiriin saattamisesta. Tätä samaa mietin, kun sain vastauksina, että kyseistä tutkimusaiheeni ei ole esiintynyt tai ei ole tullut ilmi. Tähän olisi kuitenkin hyvä puuttua ja lisätä ammatillista täydennyskoulutusta, jotta lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei jää piiloon.

Kuten lastenpsykiatri Raisa Cacciatore sanoo, luulot ja uskomukset estävät ammattilaisia usein ottamasta asiaa puheeksi ja uhri jää kantamaan raskasta taakkaansa yksin (Brusila, Hyvärinen, Kallio, Porras & Sandberg 2009, 6-7). Näin ei saisi olla. Jos työntekijä ei koe olevansa kyllin vahva ja ammattitaitoinen kohtaamaan seksuaalisen hyväksikäytön uhria, on hyvä, että hän pyytää apua. Työntekijän on vain myönnettävä, että se ei ole hänen osa-alueensa, mutta uhria ei saa jättää yksin, jos hän on uskoutunut sinulle. On löydettävä yhdessä tukitoimi, jossa uhri voi purkaa sisäistä taakkaansa ja käydä läpi tapahtunutta. Usein on vain niin, että ammattitaitoista traumatyön osaamista joudutaan hankkimaan ostopalveluna ja se on kallista.

Olen kohdannut lastensuojelun työssäni seksuaalisesti hyväksikäytettyjä nuoria, tietämättäni ehkä useampiakin, sillä kaikki tapaukset eivät tule esille. Nuoren on vaikea kertoa tapahtuneesta; häpeä ja se, että häntä ei uskota, saattavat tulla puheissa esille, mutta ne voivat olla myös esteenä kertomiselle. Hyväksikäytöissä on esiintynyt houkuttelua ja ehdottelua, mutta ei internetin kautta. Kyseiset nuoret ovat olleet tyttöjä ja huomasin tutkimusta tehdessäni, että usein ajattelin uhrien olevan pääasiassa tyttöjä. Seksuaalinen hyväksikäyttö on yleistä tyttöjä kohtaan, mutta uhreina on

myös poikia. Niistä ei puhuta niin paljon ja tutkimuksissa sekä tilastoissa he jäävät vähemmälle. Tutkimuotoja mietittäessä olisi huomioitava myös poikia. Uskon, että asiasta puhuminen on vaikeampaa pojilla kuin tytöillä. Miehisyyden menetys ja homoleima ovat vaikeita asioita ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä puhuminen vaatii uskallusta.

Ammattilaisten on huolehdittava myös omasta jaksamisestaan ja osaamisestaan esimerkiksi työnohjauksen ja lisäkouluttautumisen avulla, jotta he voivat kohdata seksuaalisesti hyväksikäytetyn lapsen ammatillisesti ja eettisesti oikein. Myös minun, lastensuojelun sosiaalityöntekijänä, on mietittävä, olenko valmis kohtaamaan seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneen lapsen ja hänen perheensä. Tarvitaan mahdollisesti muita ammattiauttajia, joilla on erikoisosaamista. Heillä on taitoa ohjata lapsi ja hänen läheisensä tarvittaviin hoitomuotoihin.

Seksuaalisen hyväksikäytön kokenut voi hakea tukea myös muualta kuin esimerkiksi terapeutilta. Luonto voi olla tärkeä terapeutin kokemus. Ihminen hakee sisäistä rauhaa ja luonto tarjoaa sitä. Myös usko Jumalaan saattaa olla joillekin asia, joka auttaa. Ei tarvita keskustelua vaan tunnetta siitä, että on turvassa, sillä juuri turvallisuuden tunne on uskoakseni se kaikkein tärkein, jonka uhri haluaa kokea. Lisäksi eläimillä voi olla hyvinkin tervehdyttävä vaikutus, sillä ne ovat muun muassa hyviä kuuntelijoita ja esimerkiksi koiran tai hevosen kanssa voi mennä yhdessä luontoon.

Selviytyminen traumaattisesta kokemuksesta voi kestää vuosia ja milloin uhri voi sanoa, että on lopullisesti selvinnyt. Se on jokaisen seksuaalisesti hyväksikäytetyn oma kokemus ja tuntemus. Jotkut eivät tunne selviytyvänsä koskaan. On ikävää, että yksikin hyväksikäyttökerta voi pilata uhrin koko elämän. Hyväksikäytetty on uhri ja hän joutuu kantamaan raskaimman taakan. Hyväksikäyttäjä ei aina jää kiinni ja tapahtunut ei tule ilmi, jos uhri ei kerro. Kertomista haittaavat uhrin kokema syyllisyys ja häpeä.

Kaikki, kuten myös selviytyminen, on kuitenkin pohjimmiltaan uhrista itsestä kiinni, kuten alussa lainaamani Poninhäntätytön sitaatti Kuusikallio & Kuusikallion kirjasta hyvin kuvaa. Silti uskon, että jokainen, joka kuuntelee seksuaalisesti hyväksikäytettyä lasta, on aidosti läsnä, uskoo ja kunnioittaa lapsen tai nuoren sanomisia, voi auttaa uhria elämään eteenpäin ja katsomaan kohti tulevaisuutta.

LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) (2001) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Antikainen, Jorma & Taskinen, Sirpa (toim.) (2006) Seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten ja lapsia hyväksikäyttäneiden nuorten hoito. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Brusila, Pirkko & Hyvärinen, Salla & Kallio, Maaret & Porras, Kirsi & Sandberg, Tarja (2009) Hyvärinen, Salla & Alkio, Paula (toim.) Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Brusila, Pirkko (2009) Vaikutukset uhriin. Teoksessa Pirkko Brusila, Salla Hyvärinen, Maaret Kallio, Kirsi Porras & Tarja Sandberg (toim.) Salla Hyvärinen & Paula Alkio. Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

BRÅ (2007) Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet: omfattning, karaktär, åtgärder. Stockholm: Brottsförebyggande rådet, Rapport 2007:11.

http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180008790/1311669518984/2007_11_vuxnas_sexuella_kontakter_med_barn.pdf. Viitattu 21.3.2014.

Edilex 2013/35

<http://www.edilex.fi/artikkelit/11371>. Viitattu 31.3.2014.

Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Salmi, Venla & Sariola, Heikki (2008) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokkalaisten kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008, Oikeuspoliittisen tutkimus-laitoksen tutkimustiedonantoja 87.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2000) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.

Hatch, J. Amos & Wisniewski, Richard (1995) Life history and narrative: questions, issues and exemplary works. Teoksessa J. Amos Hatch & Richard Wisniewski (toim.) Life history and narrative. London: Falmer, 126.

Heikinheimo, Annaliisa & Tasola, Sirkka (2004) Vain muistamalla voi unohtaa Seksuaalisesti hyväksikäytettyjen naisten ryhmäterapia Tie toipumiseen. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Heikkinen, Hannu L. T. (2001) Narratiivinen kertomus-todellisuus kertomuksena. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hinkkanen, Ville (2009) Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Tutkimus rangaistuskäytännöstä ja seksuaalirikosten uusimisesta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 92. Helsinki.

Hintikka, Satu (2011) Uhrin traumaattinen kriisi. Teoksessa Petra Kjällman (toim.) Rikoksen uhrin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2007) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvelä, Päivi (2007) Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen. Helsinki: WSOY.

Kallio, Maaret (2009) Seksuaalisen kaltoinkohtelun ennaltaehkäisy. Teoksessa Pirkko Brusila, Salla Hyvärinen, Maaret Kallio, Kirsi Porras & Tarja Sandberg (toim.) Salla Hyvärinen & Paula Alkio. Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Kaukonen, Martta (toim.) (2003) & Raijas, Riitta & Silver, Riitta & Valkama, Kristiina Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö Selviytymiskertomuksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kirkkolaki 1993/1054

<http://www.finlex.fi>

Kjällman, Petra (toim.) (2011) Rikoksen uhrin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuula, Arja (2006) Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuusikallio, Visa & Kuusikallio, Katri (2012) Hyväksikäytetyt Selviytyjät kertovat. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Kähkönen, Päivi & Pulkkinen, Tero (2012) Miten kirkko auttaa. Teoksessa Visa Kuusikallio & Katri Kuusikallio Hyväksikäytetyt Selviytyjät kertovat. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Laiho, Mari (2006) Seksuaalisen hyväksikäytön kokemukset lapsuudessa ja avun tarve aikuisena. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B'14. Helsinki.

Laitinen, Merja (2004) Häväistyt ruumiit, rikutut mielet: tutkimus lapsina lähisuhteissa seksuaalisesti hyväksikäytettyjen naisten ja miesten elämästä. Lapin yliopisto: sosiaalityön väitöskirja. Tampere: Vastapaino.

Lampainen, Katri (2011) Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Pro gradu – tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/26619> Viitattu 20.9.2013.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417
<http://www.finlex.fi>

Laukkanen, Marjo (2007) Sähköinen seksuaalisuus. Tutkimus tyttödestä nettikeskusteluissa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Leiponen, Heini (2011) Kiinni elämässä. Narratiivinen tutkimus itsemurhaa yrittäneiden selviytymistarinoista. Tampere sosiaalityön pro gradu.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu05302.pdf> Viitattu 20.9.2013.

Molander, Helena (2000) Lapsen suojeleminen pedofilialta. Helsinki: Otava.

Näntö, Leena (2006) Trauma-fokusoitu kognitiivis-behavioraalinen hoitomalli (TF-CBT) seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten hoidossa. Teoksessa Jorma Antikainen & Sirpa Taskinen

(toim.) Seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten ja lapsia hyväksikäyttäneiden nuorten hoito. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ojala, Timo (2012) Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset. Helsinki: Edita.

Oksanen, Atte & Näre, Sari (2006) Lapset pelissä – virtuaaliviidakon ansat. Jyväskylä: Minerva.

Pakkokeinolaki 806/2011

<http://www.finlex.fi>

Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (toim.) (2011) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Piispainkokouksen menettelytapaohje 2011

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F359F1ED9F897DD0C225770E0034026E/\\$FILE/SELONTEKO-RIPPISALAISUUS-JA-%20LASTENSUOJELU.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F359F1ED9F897DD0C225770E0034026E/$FILE/SELONTEKO-RIPPISALAISUUS-JA-%20LASTENSUOJELU.pdf) Viitattu 31.3.2014.

Poliisilaki 872/2011

<http://www.finlex.fi>

Raijas, Riitta (2003) Seksuaalisen väkivallan trauma. Teoksessa Martta Kaukonen (toim.), Riitta Raijas, Riitta Silver & Kristiina Valkama Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö Selviytymiskertomuksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rantanen, Tiina (2011) Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Petra Kjällman (toim.) Rikoksen uhrin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rauhala, Pirkko-Liisa & Virokannas, Elina (2011) Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa Aini Pehkonen & Marja Väänänen-Fomin (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rikoslaki 20.5.2011/540

<http://www.finlex.fi>

Ronkainen, Suvi & Näre, Sari (2008) Intiimin haavoittava valta. Teoksessa Sari Näre & Suvi Ronkainen (toim.) Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Ronkainen, Suvi & Pehkonen, Leila & Lindblom-Yläne, Sari & Paavilainen, Eija (2011) Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.

Salmi, Venla (2008) Väkiältä sähköisten viestimien kautta. Teoksessa Noora Ellonen, Juha Kääriäinen, Venla Salmi & Heikki Sariola. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokkalaisten kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008, Oikeuspoliittisen tutkimus-laitoksen tutkimustiedonantoja 87.

Sanderson, Christiane (2002) Seksuaalinen hyväksikäyttö ja sen hoito. Helsinki: Oy UNIpress Ab.

Saukko, Maarit (2011) Lapsi ja nuori rikoksen uhrina. Teoksessa Petra Kjällman (toim.) Rikoksen uhrin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

SopS 88/2011 Euroopan neuvoston yleissopimus

<http://www.finlex.fi>

Syrjälä, Leena (2007) Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa (toim.) Juhani Aaltola & Raine Valli Ikkunoita tutkimusmetodeihin I Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

THL, blogi

https://blogi.thl.fi/blogi?p_p_id=33&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&p_r_p_564233524_tag=seksuaalinen+v%C3%A4kivalta

THL, kouluterveyskysely 1:

www.pori.fi/uutiset/2014/02/kouluterveyskyselytuloksetjulki.html

THL, kouluterveyskysely 2:

www.thl.fi

Toikka, Taivi (2012) Peloista pelkoja päin. Teoksessa Visa Kuusikallio & Katri Kuusikallio Hyväksikäytetyt Selviytyjät kertovat. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valasti-Lindgren, Heidi (2012) Taisto, Urho ja Voitto -selviytyjät. Teoksessa Visa Kuusikallio & Katri Kuusikallio Hyväksikäytetyt Selviytyjät kertovat. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Valkama, Kristiina (2003) Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö yhteiskunnallisena haasteena. Teoksessa Martta Kaukonen (toim.), Riitta Raijas, Riitta Silver & Kristiina Valkama Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö Selviytymiskertomuksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valli, Raine (2007) Kyselylomaketutkimus. Teoksessa (toim.) Juhani Aaltola & Raine Valli Ikkunoita tutkimusmetodeihin I Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilkkä, Hanna (2011) Seksuaalinen häirintä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuokila-Oikkonen, Päivi (2002) Akuutin psykiatrisen osastohoidon yhteistyöneuvottelun keskustelussa rakentuvat kertomukset. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Psykiatrian klinikka. Oulun yliopisto.

<http://herkules.oulu.fi/isbn9514268903> Viitattu 31.3.2014.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

LIITTEET

Liite 1 Auttavia tahoja

- sosiaali- ja terveysviranomaiset
- poliisi
- koulupsykologi
- koulukuraattori
- yleinen hätänumero 112

- raiskauskriisikeskus Tukinainen
kriisipäivystys puh 0800 97899
- verkkokriisikeskus Tukinet: maksuton päivystys verkossa
m.tukinet.net
- valtakunnallinen kriisipuhelin (Suomen Mielenterveysseura)
puh 01019 5202
- nuorten kriisipiste: päivystyspuhelin 045 341 0583 ti-to klo 9-12
- Rajat ry seksuaalisesti loukattujen miesten tukiverkosto
www.rajat.fi

- Suomen Punainen Risti: nuorten turvatalo
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto
- Seurakunnat
- Väestöliitto

Liite 2 Kirjoituspyyntö

Tutkimuspyyntö Pro gradu-tutkimukseen seksuaalisesta hyväksikäytöstä internetissä

Oletko joutunut seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi internetissä alle 18-vuotiaana?

Vuonna 2011 Rikoslakiin kirjattiin uutena lainkohtana nk. grooming eli lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin, joka voi tapahtua myös internetissä. Osa internetissä tapahtuvasta lapsen ja aikuisen välisestä yhteydenpidosta (mm. keskustelupalstat) voi laajeta internetin ulkopuolelle ja johtaa seksuaaliseen kanssakäymiseen. Seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkit voivat täytyä silti jo internet-ympäristössä. Siihen ei tarvita fyysistä kontaktia.

Opiskelen sosiaalityötä Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä, Porissa. Teen pro gradu-tutkimusta alle 18-vuotiaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä internetissä, mahdollisesta tuesta ja selviytymisestä. Sinulla, nuori tai aikuinen, on mahdollisuus kirjoittaa minulle tapahtuneesta ja selviytymisestä nimettömänä e-lomakkeella. Lähettämäsi kirje tulee suoraan minulle ja siitä ei ilmene lähettäjän tietoja. Ulkopuoliset eivät pääse lukemaan kirjeitä. Käsittelen niitä luottamuksellisesti ja tutkimuksen valmistuttua kirjeet tuhotaan asianmukaisella tavalla.

Voit kertoa minulle tapahtuneesta, mutta toivon, että saisin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Mitä tukea olet saanut? Miten se on auttanut sinua selviytymisessä? Oletko hakenut apua ja mistä? Jos et ole hakenut tai saanut apua, niin koetko tarvitsevasi jotain tukea tällä hetkellä?

Lisäksi pyytäisin sinua kertomaan sukupuolesi ja minkä ikäinen olet tällä hetkellä. Lähinnä haluaisin tietää minkä ikäinen olit tapahtumahetkellä.

alla olevasta linkistä pääset sisään lomakkeelle, johon voit kirjoittaa kirjeesi
<https://elomake3.uta.fi/lomakkeet/9019/lomake.html>

Lomake on avoinna 19.5.2013 klo 23 saakka

tai voit kirjoittaa minulle sähköpostiosoitteeseeni
anna-mari.saarinen@uta.fi

(sähköpostissa ilmenevä mahdollinen nimitietosi tulee vain minun tietooni)

Kirjettäsi kiitoksella odottaen
Anna-Mari Saarinen

Voit välittää tämän kirjoituspyynnön vapaasti eteenpäin. Kiitos!

Liite 3 Tutkimuslupa

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Tutkimuksen tekijä: Anna-Mari Saarinen
xxxxxx
xxxxxx
anna-mari.saarinen@uta.fi
xxxxxx

Opiskelupaikka: Tampereen yliopisto, Porin yksikkö
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Pohjoisranta 11 C
28100 PORI

Ohjaava opettaja: Heli Valokivi, yliassistentti
heli.valokivi@uta.fi
050 430 4468

Pyydän lupaa saada julkaista tutkimukseen liittyvän kirjoituspyyntöni.

Opiskelen Tampereen yliopistossa yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä, Porissa, pääaineenani sosiaalityö. Opintoihin liittyy 40 op pro gradu-tutkielma. Tutkielmani otsikkona on ”Alaikäisen kohtaama seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä- tuen merkitys selviytymisessä”

Olen kohdistanut tutkimukseni lapsiin ja nuoriin, jotka ovat joutuneet alle 18-vuotiaana seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi internetissä ja siihen, ovatko he hakeneet tai saaneet tukea ja miten tuki on auttanut heitä selviytymisessä. Tarkoitukseni on saada vastaus tutkimusongelmaan: ” Millainen on tuen merkitys seksuaalisen hyväksikäytön internetissä kohdanneen nuoren selviytymisessä?”

Tutkimusaineistoa hankin perustamalla kirjoituspyyntölomakkeen eli verkkolomakkeen. E-lomaketta käyttäen verkkoselaimella ja lomakkeen avulla voi kerätä tutkimusaineistoa, joka tässä tutkimuksessa on essekirjoittaminen. Kirjeen voi lähettää myös sähköpostiosoitteeseeni. Sähköpostissa ilmenevä mahdollinen nimitieto tulee vain minun tietooni.

Tutkimuksen tekijänä minulla on vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus. Noudatan tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa Tampereen yliopiston tutkimuseettisiä periaatteita (<http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/periaatteet.html>) ja ohjaava opettajani valvoo niiden noudattamista. Tutkimuksessa mukana olevien anonymiteetin tulen säilyttämään koko tutkimuksen ajan. Sitoudun myös siihen, että en käytä saamiani tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. Tutkimuksen on tarkoitus valmistua vuoden 2013 loppuun mennessä. Kirjeet ja muistiinpanot tuhoan asianmukaisella tavalla sen jälkeen, kun tutkimus on hyväksytty.

Pori 24.4.2013

Anna-Mari Saarinen

Heli Valokivi